ΕΒΔΟΜΑΣ

ΈΤΟΣ Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 33

Η ΕΝ ΑΣΙΑι ΕΛΛΑΣ

Περὶ τῆς πόλεως Γιοζγκάτ

Μεταξὺ τῆς χώρας τῶν Ἀμασέων καὶ τῆς Μοριμηνῆς περιελαμβάνετο τῆς Καππαδοκικῆς Γαλατίας τὸ μέρος τὸ ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ἅλυος, ὅπερ ἐκαλεῖτο *Ξιμηνή*· ὑπῆρχον δ' ἐνταῦθα φρούρια τρία, *Ταύιον*, *Μιθριδάτιον* καὶ *Δαράλα*. Εἰ καὶ ἡ θέσις δὲ αὐτῶν ἀμφιβάλλεται, ἔκ τινων ὅμως διδομένων νομίζομεν ὅτι *Ταύιον* εἶνε τὸ ταυῦν *Νεφές-κιοϊ*, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἐρείπια πολλά· τὸ δὲ *Μιθριδάτιον* εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου, ἀλλ' ἀκολούθως καταστραφὲν ἀνεκτίσθη ἐπὶ τοῦ τιμαριούχου Σουλεϊμὰν βέη Τζαπάνογλου καὶ ὠνομάσθη *Γιοζγκάτ*, διότι ἐνταῦθα οἱ Τουρκομάνοι ἤνωνον τὰ ἀμελγόμενα πρόβατα μετὰ τῶν μὴ ἀμελγομένων· παραθέτομεν δ' ὧδε ὅσα ὁ Τεξιέρος καὶ ὁ Κυννέϊρος ἔγραψαν περὶ τῆς πόλεως ταύτης ἐν συνόψει· «Φθάς, λέγει ὁ Κυννέϊρος, εἰς *Γιοζγκάτ*, τὴν καθέδραν τοῦ Τζαπάνογλου, κατέλυσα παρὰ τῷ ἰατρῷ αὐτοῦ, δοὺς αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συστατικὴν ἐπιστολήν· οὗτος ὑπεδέξατό με φιλοφρόνως καὶ παρεκάλεσε νὰ θεωρήσω ὡς ἰδίαν τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν ἔλευσίν μου τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὅστις ἔδειξε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ πέμπων καθ' ἑκάστην τακτικῶς πάμπολλα φαγητὰ ἐν πολυτελέσι σκεύεσιν· ὁ Τζαπάνογλους καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγὼ περιηγούμην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτο ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἡγεμόνων καὶ κατὰ πολλὰ ἀνεξάρτητος τοῦ Σουλτάνου, ὅστις, ὑποβλέπων τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἐπεζήτει, ἀλλ' εἰς μάτην, ἵνα ἐξολοθρεύσῃ αὐτόν· εἶνε δ' οὗτος Τουρκομάνος τὸ γένος, καὶ ὁ πάππος δὲ καὶ ὁ πατὴρ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀλληλοδιαδόχως διῴκησαν τὴν χώραν. Διὰ δὲ τῶν σπανίων προτερημάτων καὶ τῆς ἐμπειρίας αὐτοῦ ἐπέτυχεν ἐν πάσαις ταῖς ἐπιχειρήσεσιν αὐτοῦ. Ἐν διαστήματι δ' ὀλίγων ἐτῶν κατώρθωσε τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὁρίων τῆς ἑαυτοῦ χώρας, ἣν πολὺ ἐβελτίωσεν, ἐμψυχῶν τὴν γεωργίαν καὶ καταργῶν τὰ καταθλιπτικὰ μέσα· ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐμπνεύσῃ μὲν σέβας τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, νὰ ὑπεραγαπηθῇ δὲ ὑπὸ τῶν ὑπηκόων, οἵτινες εἶνε πρόθυμοι νὰ ὑπερασπίσωσι τὸν ἑαυτῶν ἡγεμόνα μέχρι τῶν ἐσχάτων· ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ καθ' ἣν ἐποχὴν γράφω ἐκτείνεται πρὸς δυσμὰς μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ καὶ πέραν αὐτοῦ μάλιστα, περιλαμβάνουσα τήν τε πόλιν καὶ τὸν πλούσιον νομὸν τῆς *Γάγγρας*· πρὸς τὰ Β. Α. περιλαμβάνει τὸν νομὸν *Τόσια* (*Θεοδοσίας*), *Ζήλην* καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν πόλιν *Τοκάτ* (*Εὐδοκιάδα*)· πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὁρίζεται ἀπὸ τὴν σατραπείαν *Μελιτηνῆς*, *Καισαρείας* καὶ τὸν ποταμὸν *Σάρον*· πρὸς νότον δὲ ἀπὸ τὴν *Μεσόγειον* καὶ περιλαμβάνει ἐν τῷ μέρει τούτῳ τὰς πόλεις *Ἀκσεράϊ* (*Ἀχελαΐδα*) καὶ *Ἡράκλειαν* (*Κύβιστρα*)· ἔχει πολλὰς προσόδους καὶ πλοῦτον πολυτίμων λίθων· ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς ἢ ἐξ ἑβδομάδων δύναται νὰ συναγάγῃ στράτευμα ἐκ πέντε μυριάδων ἀνδρῶν· ἡ λαμπρότης τοῦ μεγάρου αὐτοῦ εἶνε θαυμασία, ἡ δὲ γυναικωνῖτις αὐτοῦ περιλαμβάνει τὰς εὐειδεστέρας γυναῖκας τῆς Γεωργίας· ἐκ τοῦ μαγειρείου αὐτοῦ ἐξάγονται καθ' ἑκάστην φαγητὰ διὰ τρισχιλίους ἄνδρας.. ...ὁ Τζαπάνογλους διατηρεῖ περὶ τοὺς ἑκατὸν ταχυδρόμους· τὸ ἐν Γιοζγκὰτ παλάτιον εἶνε οἰκοδόμημα εὐρύχωρον, διῃρημένον εἰς πολλὰ οἰκήματα, εἰς στοὰς μακροτάτας καὶ εἰς διαφόρους αὐλὰς καὶ κήπους· τὸ δὲ ὅλον περικλείεται ὑπὸ τείχους ὑψηλοῦ· εἶνε ἐκτισμένον διὰ πλίνθων καὶ ξύλων, διώροφον μόνον, καὶ κατέχει τόπον εὐρὺν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως· εἰκόνες φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ χρυσώματα εἶνε ἄφθονα ἐν τοῖς οἰκήμασι τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν αὐτοῦ υἱῶν, ἅτινα κοσμοῦνται διὰ πολυτελεστάτων ἐπίπλων. Ὑπάρχουσι τέσσαρες αἴθουσαι ὑποδοχῆς, ἀνὰ μία ἐν ἑκάστῃ γωνίᾳ μακρᾶς καὶ ὡραίας στοᾶς φωτιζομένης διὰ πλατειῶν ὑέλων ποικιλοχρόων.... ὁ Τζαπάνογλους ἔκτισε τὴν πόλιν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου, κειμένην ἐντὸς βαθείας κοιλάδος πανταχόθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων περικεκλεισμένης· ᾠκοδόμησε δὲ καὶ μέγα λίθινον τέμενος οὐ πρὸ πολλοῦ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Ἁγίας Σοφίας». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Κυννέϊρος περὶ τοῦ διασήμου Τζαπάνογλου ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ ὑπερβολῆς τινος· ὁ δὲ Τεξιέρος λέγει τὰ ἑξῆς: «Ὑπῆρχεν ἔν τινι τῶν αὐλώνων τούτων κώμη μικρὰ ὑπὸ Τουρκομάνων οἰκουμένη, θερινὸν ἐνδιαίτημα νομάδων· αὐτοῦ ἐγεννήθη ὁ Ἀχμὲτ πασσᾶς, ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Τζαπάνογλου· ἅμα δὲ παραλαβὼν τὴν δυναστείαν, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ πόλιν ἐν θέσει παλαιᾶς νομῆς (*Γζαϊλὰκ*) καὶ οὕτως ἱδρύθη ἡ πόλις *Γιοζγκὰτ* περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος· ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχμέτ, ὁ περιβόητος Τζαπάνογλους Σουλεϊμὰν βέης ὑπῆρξεν εἰς τῶν τελευταίων δυναστῶν (*Δερὲ-βέης*) τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· καθ' ὅλον δ' αὐτοῦ τὸν βίον ἐξήσκησε τὴν ὑπεροτάτην ἀρχὴν καὶ τὸ κράτος αὐτοῦ ἐξετείνετο πρὸς Ν. μὲν μέχρι *Καισαρείας*, πρὸς Β. δὲ μέχρις *Ἀμασείας*· ἔσχε δὲ τὴν φρόνησιν νὰ προσελκύσῃ εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ πόλιν πλῆθος οἰκητόρων ἄνευ διακρίσεως θρησκείας· ὁ δὲ πληθυσμὸς ταχέως ἔφθασεν εἰς 15 χιλιάδας κατοίκων. Κατὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, συμβάντα τῷ 1805, οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκληρονόμησαν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ ἐξηκολούθησαν προσελκύοντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐπαρχίαν Ἕλληνας καὶ Ἀρμενίους μετανάστας· ὅτε δὲ ὁ Σουλτάνος Μαχμοὺτ διενοήθη νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἰσχὺν τῶν δυναστῶν, ὁ Τζαπάνογλους ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς Πύλης, ἥτις διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς γείτονας αὐτῷ σατράπας ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ διανεμηθῶσι τὸν πλοῦτον αὐτοῦ· αἱ δὲ πρόσοδοι αὐτοῦ συνεποσοῦντο εἰς 12 ἑκατομμύρια φραγκων, ὧν τὸ τέταρτον μόλις ἔφθανεν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Κυβερνήσεως· κατὰ δὲ τὴν πτῶσιν τοῦ ἰσχυροῦ τούτου οἴκου ἡ σύγχυσις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὴν χώραν. Ἡ Γιοζγκὰτ δὲ διεκρίθη μάλιστα ὡς πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, καὶ *Μουσελίμης* διοικεῖ τὴν περὶ αὐτὴν χώραν· τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος κτισθὲν μέγαρον ἐπυρπολήθη καὶ καταρρέει, ἀλλὰ τὰ δημόσια κτίρια, τὰ βαλανεῖα καὶ τὸ τέμενος καλῶς εἰσέτι διατηροῦνται. Τὸ τέμενος, κτίσμα τοῦ Σουλεϊμὰν βέη, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τελευταίου αἰῶνος· εἶνε δὲ ἐκτισμένον κατὰ τὸ πρότυπον τῶν τεμενῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤτοι κατὰ τὸν τουρκικοϊταλικὸν ῥυθμόν· ὁ σηκὸς ἢ *μενπὲρ* (ἄμβων) κοσμεῖται ὑπὸ κιόνων ἰάσπιδος καὶ νεφρίτου διαφανοῦς, εὑρισκομένου ἐν τῇ χώρᾳ. Τεῖχος δὲ ἐξ ἀμμοκονίας, ἡνωμένης μετ' ἀργίλλου, περιέβαλλέ ποτε τὴν πόλιν, χρησιμεῦον εἰς ἄμυναν αὐτῆς· νῦν δὲ τὸ πᾶν καταρρέει καὶ φαίνεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ διοικηταὶ ἄσμενοι ἐπιζητοῦσι τὴν καταστροφὴν παντὸς δυναμένου νὰ ἀναμνήσῃ τὴν κυβέρνησιν τῶν Τζαπάνογλου». Καὶ ὁ Τεξιέρος λοιπὸν ταῦτα λέγει, ἡ δὲ παροῦσα τῆς Γιοζγκὰτ κατάστασις ἔχει ὡς ἑξῆς·

Ἡ πόλις Γιοζγκὰτ κειμένη ἐν κοιλάδι μεταξὺ δύο λόφων, τοῦ μὲν ὡς ἐκ τῆς αὐτόθι ψυχρᾶς καὶ διαυγοῦς κρήνης *Σογοὺκ ὀλοὺκ* καλουμένου, τοῦ δὲ *Νοκοὺτ τεπὲ* καὶ *Καπὰκ τεπὲ* καλουμένου, ἔχει κλίμα τερπνὸν καὶ ὑγιεινόν· ὁ πρῶτος λόφος, κείμενος πρὸς νότον τῆς πόλεως, εἶνε κατάφυτος ἐκ πυκνοῦ δάσους πευκῶν ἄλλοτε καὶ μέχρι τῆς πόλεως αὐτῆς κατερχομένου, ἀλλὰ κατόπιν ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως δασοφυλάκων καταστραφέντος καὶ νῦν μόλις κυβερνητικῇ προνοίᾳ διατηρουμένου· ὁ δεύτερος λόφος φέρει ὄχνας πολλάς· ἡ πόλις δὲν ἔχει ἀμπέλους, ἔχει ὅμως κήπους λαχανοφύτους, ἐξαρκοῦντας πρὸς τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν· αἱ ὁδοὶ τῆς Γιοζγκὰτ εἶνε πλατεῖαι μέν, ἀλλ' ἐν καιρῷ χειμῶνος καθίστανται βορβορώδεις, συντελοῦντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ῥυπαροῦ ὀχετοῦ τοῦ διὰ μέσου τῆς πόλεως διερχομένου καὶ διαφθείροντος καὶ τὸν ἀέ-

ρα, ὡς καὶ τοῦ κακοῦ ἐθίμου τῆς ἐνταφιάσεως τῶν νεκρῶν ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἐν τοῖς προαυλείοις τῶν ναῶν. Ἡ ἀγορὰ αὐτῆς, ἄλλοτε λαμπρά, κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς, συμβάσης τῷ 1870· ἤδη δὲ ἀνακτίζεται λιθίνη καὶ κατ' εὐθυγραμμίαν· περιέχει δὲ ὑπὲρ τὰ χίλια καταστήματα, ἐν οἷς πωλοῦνται παντὸς εἴδους πραγματεῖαι ἔξωθεν εἰσαγόμεναι· εἶνε δὲ ἡ ἀγορὰ πολυανθρωποτέρα ἀπὸ Μαρτίου μέχρις Ὀκτωβρίου, ὡς συχναζομένη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν περὶς πολυαρίθμων κωμῶν, ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν· τὸ δὲ ὑψίπεδον *Ποζόκ*, χώρα λίαν σιτοφόρος, οὐ μόνον τὴν περιοχὴν τῆς *Ἀγκύρας* καὶ *Καισαρείας* τρέφει, ἀλλὰ καὶ δι' *Ἀμισοῦ* ἐξάγει καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἱκανὴν ποσότητα σίτου καὶ κριθῆς. Ἄλλα εἴδη ἐξαγωγῆς εἶνε τὰ περίφημα αἰγονήματα (ἔρια αἰγῶν Ἀγκύρας, *τιφτὶκ* καλουμένων) μαλλία, κόμμι τραγακάνθης, ὄπιον, σκαμμονία, κικίδι, βαλανίδια, κουκούτζι, λινόσπορος, πρινοκόκκιον (γράναι), σαλέπι, δέρματα αἰγῶν καὶ βοῶν, κηρίον, γλυκάνισον κτλ. Ἀγείρεται δὲ καὶ ἰδιαιτέρα ἀγορὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου, διαρκοῦσα ἡμέρας 50, ἐν ᾗ πανταχόθεν συνέρχονται ἀγορασταὶ καὶ πωληταί, κτηνοτρόφοι καὶ ἔμποροι κλπ. Ἱκανοὶ Ἕλληνες καὶ Ὀθωμανοὶ εἶνε κτηματίαι γαιῶν, ὑποστατικῶν, ἐπαύλεων, κήπων, ἀποθηκῶν, ἐργαστηρίων, πανδοχείων, καφενείων· οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι ἐμπορεύονται ἄλλοι μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως, ἄλλοι δὲ ἐν τοῖς περιχώροις. Ὑπάρχουσι δὲ ἓξ λουτρῶνες καὶ δέκα ὑδρόμυλοι καὶ κεραμοπλαστεῖα ἐπαρκῆ εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀνάγκην· πρότερον ἔκτιζον τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων διὰ πλίνθων ὀπτῶν ἢ διὰ χαλίκων· ἀλλὰ νῦν εὑρέθησαν λατομεῖα λίθων ἠφαιστειογενῶν (*γροποὺ-τασή*), δι' ὧν καὶ στερεώτερα τὰ οἰκοδομήματα γίνονται, καὶ ἧττον ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν ἀπειλοῦνται· εἰς τὰς οἰκίας τῶν εὐπορωτέρων μετοχετεύονται ὕδατα γλυκέα ἐκ τῶν εἰρημένων λόφων, τὰ δὲ τῶν φρεάτων, ὑφάλμυρα ὄντα, χρησιμεύουσι μόνον διὰ τὰς λοιπὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας.

Οἱ Ὀθωμανοὶ κάτοικοι τῆς πόλεως Γιοζκὰτ ἀνέρχονται εἰς 10000, ἔχοντες τεμένη, ἐν οἷς διαπρέπει τὸ εἰρημένον τοῦ Τζαπάνογλου, 20 περίπου μεστζίτια, 4 θρησκευτικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ καὶ ἐκ τῶν ἐντοπίων καὶ ἐκ τῶν ξένων συχνάζουσιν ἐνήλικες *σοφτάδες*, 4 γραμματοδιδασκαλεῖα καὶ 1 ῥουστιὲ (ἡμιγυμνάσιον).

Οἱ Ἕλληνες, ἐκ τῶν περιχώρων τῆς *Καισαρείας*, ἐκ *Κερμήρας*, *Μουταλάσκης*, *Ἀρχάλων* καὶ ἐκ τῶν *Μεταλλοχωρίων* κλπ. βαθμηδὸν συναθροισθέντες, ὑπήγοντο πρότερον μὲν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν τοῦ Νεοκαισαρείας, νῦν δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας· εἶχον ἓν καὶ μόνον παρεκκλήσιον, ἀλλὰ κατόπιν, ἀφ' οὗ συνεποσώθησαν εἰς 180 περίπου οἰκογενείας, ἔκτισαν λαμπρὰν εὐρύχωρον ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους· παρ' αὐτῇ δὲ ἔχουσιν 1 ἑλληνικὸν σχολεῖον, 1 δημοτικὸν καὶ 1 παρθεναγωγεῖον· εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια δὲ ταῦτα φοιτῶσιν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων 180, διδασκόμενοι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα κατὰ τὸ πρόγραμμα τὸ ὑποδειχθὲν ἐκ τοῦ Γενικοῦ κανονισμοῦ τοῦ συντεθέντος ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῆς ἐπαρχίας Καισαρείας ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου Εὐσταθίου τοῦ Κλεοβούλου.

Οἱ Ἀρμένιοι ἔχουσι 1 ἐκκλησίαν καὶ 1 δημοτικὸν σχολεῖον καὶ 1 παρθεναγωγεῖον, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 400 μαθητάς· συμποσοῦνται δὲ εἰς 1200 οἰκογενείας.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι σύγκεινται ἐκ 18 οἰκογενειῶν, αἵτινες προσηλυτίσθησαν ἐκ τῶν ἁπλοϊκῶν Ἀρμενίων, οὐδενὸς Ἕλληνος εὐτυχῶς μέχρι τοῦδε σαγηνευθέντος.

Τὰ τῶν Ὀρθοδόξων σχολεῖα εἶνε ἀρτισύστατα, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 1858 καὶ συντηρούμενα ἀπὸ τῶν ἐσόδων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν συνεισφορῶν τῶν εὐπορωτέρων· ἐπειδὴ δὲ ἀπό τινος ᾠκοδομήθησαν νεώτερα, ὡς μὴ ἐπαρκῶν θεωρηθέντων τῶν προηγουμένων, δὲν κατωρθώθη ἡ ἀγορὰ τῶν ἀναγκαίων χαρτῶν, γεωγραφικῶν σφαιρῶν καὶ λοιπῶν πινάκων, περὶ ὧν καλὸν ὅπως μεριμνήσῃ ὁ ἐν Ἀθήναις *Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων*.

Γλῶσσα ἐπικρατοῦσα εἶνε ἡ τουρκική, ἀλλ' οἱ αὐτόθι Ἕλληνες προσπαθοῦσι καὶ ἤρξαντο ἤδη εὐτυχῶς νὰ ὁμιλῶσιν οἱ πλεῖστοι τοὐλάχιστον καὶ τὴν ἑλληνικήν, μετὰ πολλῆς δὲ εὐχαριστήσεως ἀναγινώσκουσι πᾶσαν ἐφημερίδα ἢ βιβλίον, προερχόμενον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἰδίᾳ ἐξ Ἀθηνῶν, περὶ ὧν μετὰ πολλοῦ διαφέροντος ἐξετάζουσι καὶ ὧν τὴν πορείαν παλλομένῃ τῇ καρδίᾳ παρακολουθοῦσιν, ἐν ᾧ πρότερον αὐτόθι, ὡς καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπεκράτει φρόνημα ὑπὲρ τῆς ὁμοδόξου Ῥωσσίας, ἀγνοουμένης ὅλως τῆς Ἑλλάδος. Ἱκανὴν δὲ κλίσιν δεικνύουσιν εἰς τὰ περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ συλλέγουσι νομίσματα καὶ δακτυλιολίθους, ἀνασκαπτομένους ἐν ταῖς πέριξ ἀρχαίαις πόλεσιν. Ἡ νεολαία δὲν στερεῖται εὐφυΐας, εἶναι δὲ καὶ εἰς ἄκρον φιλομαθὴς καὶ ἐπιδεκτικὴ ὑψηλοτέρας ἀγωγῆς. Τοὺς κατοίκους ἐν γένει δὲν χαρακτηρίζει φατριαστικὸν πνεῦμα, ἀπεναντίας ὁμοφωνοῦσι πάντες προκειμένου περὶ τῶν συμφερόντων τῆς κοινότητος. Ἔχουσι δεκαμελῆ ἐφορείαν, φροντίζουσαν περὶ τῶν σχολῶν καὶ δεκαμελῆ δημογεροντίαν, δικάζουσαν τὰς μεταξὺ αὐτῶν ἀναφυομένας ὑποθέσεις.

Οἱ ἐν Γιοζκὰτ Ἕλληνες, ὡς καὶ πάντες ἐν γένει οἱ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν οἰκοῦντες, νυμφεύονται ἐν λίαν νεαρᾷ ἡλικίᾳ· αἱ δὲ γυναῖκες εἶνε μὲν ἐλευθεριώτεραι τῶν συμπολιτίδων αὐταῖς Ὀθωμανίδων, ἀλλ' ἐν γένει εἶνε πολὺ συνεσταλμέναι, ἐν ἀντιπαραβολῇ ἰδίως τῶν ἐπὶ τὸ ἐυρωπαϊκώτερον ἐρρυθμισμένων μερῶν. Αἱ τῶν γάμων τελεταὶ γίνονται ἐπὶ τὸ τουρκικώτερον· ὁ δὲ θάνατος μέλους τινὸς τῆς οἰκογενείας κωλύει τοὺς ἐπιζῶντας συγγενεῖς πάσης χαρμοσύνου συναναστροφῆς ἐπὶ δύο ἢ καὶ πλείω ἔτη· τὸ δὲ ἀτοπώτερον, αἱ γυναῖκες, μελανειμονοῦσαι, οὐδὲ τῆς οἰκίας τὸ παράπαν ἐξέρχονται, οὐδ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων μεταβαίνουσιν, ἐν ᾧ ἄλλοτε τακτικώτατα καὶ ἀνελλιπῶς φοιτῶσιν.

Ἰατροὺς ἡ πόλις ἔχει ἐμπειρικούς τινας, καὶ μόλις ἐσχάτως ἀπέκτησε νεαρὸν τοιοῦτον ἐπιστήμονα, τὸν κ. Βασίλειον Τιφτικτζόγλουν, ἕνα τῶν ἱδρυτῶν τῆς *Λέσχης τῶν Μικρασιατῶν*, ἐπιμελούμενον, κατὰ καθῆκον, καὶ τῆς διαδόσεως ἐθνικῶν φρονημάτων τῇ αὐτόθι ἑλληνικῇ κοινότητι.

Περὶ τὴν Γιοζκὰτ εὑρίσκεται καὶ ὁ περίφημος λευκὸς λίθος, περὶ οὗ ὁ Στράβων (Βιβλ. ΙΒ', 340) λέγει· «ἦν δέ τις »τόπος καὶ λίθου λευκοῦ τῷ ἐλέφαντι »κατὰ τὴν χρόαν ἐμφεροῦς ὥςπερ ἀκόνας »τινὰς οὐ μεγάλας ἐκφέρων, ἐξ ὧν τὰ λα»βία τοῖς μαχαιρίοις κατεσκεύαζον». Ὁ λίθος οὗτος εἶνε νῦν περιζήτητος καὶ λιθοξόος δέ, ἐπίτηδες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως αὐτόσε ἀποσταλείς, ἱκανὰ τεμάχια τούτου ἀπεκόμισε πρὸς κατασκευὴν διαφόρων κοσμημάτων· εἶνε δὲ μαλακὸς καὶ στιλπνός· κατεργάζονται δ' αὐτὸν καὶ κατόπιν καίουσιν ἐντὸς ἀχύρου καὶ τότε μεταβάλλει τὸ ἀρχικὸν χρῶμα καὶ γίνεται ὁμοιος μέλανι ἠλέκτρῳ.

Ἐν Ξιμνῇ προσέτι εὑρίσκονται καὶ πλούσια ἁλατωρυχεῖα, μάλιστα κατὰ μῆκος τοῦ γείτονος ποταμοῦ *Ἅλυος*, ὅςτις ἐκ τῶν ἐλῶν τούτων καὶ ἐκ τῆς ἁλατούχου ἐρυθρᾶς ψάμμου ἔλαβε τὸ ἀρχαῖον ὄνομα *Ἅλυς* καὶ τὸ τουρκικὸν *Κιζιλ-Ἰρμάκ* (Ἐρυθρὸς Ποταμός). Ἐπὶ τοῦ Ἅλυος ὑπάρχουσιν ἐκτισμέναι πολλαὶ γέφυραι, ἀλλ' ἁπασῶν στερεωτέρα εἶναι ἡ τοῦ *Τσὸκ-γκιὸζ* (Πολύθολος), ἐπὶ τῆς εἰς Καισάρειαν ἀγούσης ὁδοῦ ἔχουσα 16 ἀψῖδας, ἐν καλῇ καταστάσει διατηρουμένας· θεωρεῖται δὲ καὶ αὕτη, ὡς καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Σαγγάριος καὶ τοῦ Σάρου, κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐκ τῶν περὶ τὴν Γιοζκὰτ ὀρέων τὸ *Ἀκ-δὰγ* ἔχει καὶ μεταλλεῖα, ἐν οἷς ἐργάζονται, ἐκ τοῦ Πόντου κατελθόντες, καὶ τρεῖς μικρὰς κώμας συστήσαντες Ἕλληνες, οἵτινες καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τὴν Ἑλληνικήν, ἀλλὰ παρεφθαρμένην (Τραπεζουντία διάλεκτος).

Πολιτικῶς ἐξεταζομένη ἡ Γιοζκάτ, εἶνε ἕδρα ἐπάρχου, ὑπαγομένη εἰς τὴν νομαρχίαν Ἀγκύρας καὶ ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν τέσσαρας διοικήσεις καὶ ἑπτὰ ὑποδιοικήσεις. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν Γιοζκὰτ καὶ ταῖς περιοχαῖς αὐτῆς κατοίκων συμποσοῦται εἰς 100163, ἐξ ὧν Ἕλληνες 20000, Ἀρμένιοι 6000, Διαμαρτυρόμενοι 270, οἱ τὰ τοῦ Ἀλῆ δόγματα πρεσβεύοντες Τοῦρκοι 400 καὶ οἱ λοιποὶ πάντες Σουννῖται Ὀθωμανοί.

Τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῆς ἐπαρχίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐκ τοῦ ἐγγείου φόρου	Γρόσια	2,920,912
» » κεφαλικοῦ »	»	419,249
» τῶν δεκάτων	»	6,383,600
» τῆς νομῆς τῶν προβάτων	»	1,915,765
» » πωλήσεως γαιῶν	»	200,000
» τῶν δικαστηρίων	»	84,000
» » κυνηγεσίων	»	1,000
» διαφόρων διαπωλίων	»	49,332
» τῶν χαρτοσήμων καὶ λοιπῶν	»	91,725
Ἐν ὅλῳ	Γρ.	12,065,633

Ἀπέχει δὲ ἡ Γιοζκὰτ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀγκύρας 36 ὥρας, ἀπὸ δὲ τῆς Καισαρείας 30. Διευθυνόμενοι δὲ εἰς τὴν 12 ὥρας ἀπ' αὐτῆς ἀπέχουσαν ἕδραν διοικητοῦ *Σούγγουρλου*, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ εὑρίσκομεν τὸ *Πογὰζ-κιοὶ* καὶ τὸ *Γιαζηλὶ-καγιά*, τὰ ἐρείπια δηλονότι τῆς Πτερίας κατὰ τὸν Τεξιέρον, ἅπερ κατ' ἔτος ἐπισκέπτονται πολλοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ ὧν λαμπρὰν περιγραφὴν ἔχει ὁ ἐν λόγῳ περιηγητής. Πέντε δ' ὥρας μακρὰν αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης τῶν Τρόκμων Ταουίου ἢ Ταυΐας, τανῦν *Νεφὲς-κιοί*, ἔνθα ὑπῆρχεν ὁ χαλκοῦς κολοσσὸς τοῦ Διὸς καὶ τέμενος αὐτοῦ ἄσυλον, ἐπὶ δὲ τῶν Βυζαντινῶν ἦτο πρώτη τὴν τάξιν ἐπισκοπή, ὑπαγομένη ἀμέσως μὲν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Γαλατίας, ἐμμέσως δὲ τῷ μητροπολίτῃ τῆς Καισαρείας.

Πλὴν δὲ τούτων καὶ τῶν τῆς Πτερίας ἐρειπίων περὶ τὴν χώραν ταύτην καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀξιοσημείωτα μέρη ὑπάρχουσι, χρῄζοντα μελέτης καὶ ἐργασίας πολλῆς πρὸς διαφώτισιν πολλῶν ζητημάτων τῆς ἱστορίας τοῦ ὅλου Ἔθνους, ὅπερ ἐλπίσωμεν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ τελεσθήσεται.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Μ. ΛΕΒΙΔΗΣ

ΕΚ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ[1]

Καίτοι δὲν εἶνε ὅσον νομίζεις εὔκολον νὰ δώσῃ τις ἀκριβεῖς πληροφορίας καὶ συμβουλὴν ἐπὶ θέματος, ὁποῖον τὸ ἐν τῇ ἐπιστολῇ σου τιθέμενόν μοι, φοβούμενος μὴ τυχὸν ἡ σιωπήμου σὲ δυσαρεστήσῃ παρεξηγουμένη, παρέχω σοι ἐν τῇ παρούσῃ εἰδήσεις τινὰς περὶ τῶν σπουδῶν καὶ τοῦ βίου τῶν ἐν Γερμανίᾳ Ἑλλήνων σπουδαστῶν.

Ἡ εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημά σου ἀπάντησις δὲν ἀπαιτεῖ βεβαίως οὐδὲ σκέψιν πολλὴν οὐδὲ ἔρευναν μεγάλην. Εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων ὑπερτεροῦσι τοῦ ἡμετέρου ὡς πρὸς πάσας τὰς Σχολάς, πάντα δὲ ὡς πρός τινας αὐτῶν. Καὶ τὰ μέσα τῆς μαθήσεως καὶ ἡ σιδηρᾶ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, αἱ συμφυεῖς τῷ γερμανικῷ χαρακτῆρι, παρέχουσιν ἀπαύστως διακεκριμένους καὶ μέχρις αὐθεντίας ἐξόχους ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ ἄνδρας. Πλὴν δὲ τοῦ σπουδαίου τούτου κεφαλαίου καὶ τὰ πρὸς σπουδὴν βοηθήματα εἰσὶ πλεῖστα καὶ σχετικῶς τελειότερα.

Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι, ὁ τῆς γλώσσης κάτοχος καὶ ὁ μὴ στερούμενος θελήσεως καὶ χρόνου πρὸς σπουδήν, δύναται νὰ ἀποκομίσῃ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλουσιωτέρους καρποὺς ἀποφοιτῶν γερμανικοῦ τινος Πανεπιστημίου ἢ τοῦ ἡμετέρου.

Ἀλλ' ἀκριβῶς εἰς τοὺς ὅρους τούτους ἔγκειται πᾶσα ἡ δυσχέρεια. Εἶνε δυνατὴ ἡ τῆς γλώσσης ἐκμάθησις ἐντὸς βραχέος χρόνου; Οἱ Ἕλληνες σπουδασταί, διατρίβοντες δύω ἢ τρία ἔτη ἐν Γερμανίᾳ μόνον, μορφοῦνται ἐπιστημονικῶς τελειότερον ἢ ἐν Ἀθήναις; Ὁμολογῶ, ὅτι λίαν μὲ ταράττουσιν αἱ δύω αὗται ἐρωτηματικαὶ περίοδοι, πρὸ τῶν ὁποίων ἡ παράκλησίς σου ἀκουσίως μὲ ἤγαγε. Μετὰ πολλῆς δὲ στενοχωρίας θά σοι δηλώσω ὁποίαν σχετικῶς πρὸς ταύτας, ἐξ ἰδίας τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεως, ἐμόρφωσα γνώμην, διότι πρόκειται ἴσως νὰ φανῶ ἀμφισβητῶν τὴν ἐπιστημονικὴν σοφίαν τῶν πλείστων ἐξ Εὐρώπης ἐπανακαμπτόντων *λογίων* νέων.

Ἐν γένει ἡ ἐκμάθησις ξένης γλώσσης εἶνε δυσχερής, ἀλλὰ πάσης ἄλλης δυσχερεστέρα ἢ τῆς γερμανικῆς. Ὁ ἔχων τὰ μὴ κοινὰ παρ' ἡμῖν ἐφόδια τῆς φιλοπονίας καὶ καλῆς μνήμης μόλις μετὰ διετῆ σπουδὴν ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἐννοῇ, οὐχὶ βεβαίως ἀπροσκόπτως, συγγραφεῖς ἢ παραδόσεις καθηγητῶν. Λάβε ἤδη ὑπ' ὄψει ἀπόφοιτον τῶν ἡμετέρων γυμνασίων ἢ φοιτητὴν τοῦ Πανεπιστημίου διανύοντα τὰ πρῶτα ἐν αὐτῷ ἔτη, ἀγνοοῦντα ἔτι τί ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη, εἰς ἧς τὴν Σχολὴν φοιτᾷ καὶ μόλις ψελλίζοντα σολοίκους τινὰς γερμανικὰς φράσεις, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου φιλότιμον νέον καὶ ἔχοντα ὅλην τὴν θέλησιν νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπωφελῶς τὸν χρόνον του, ἀναχωροῦντα σήμερον εἰς Γερμανίαν ἵνα ἐντὸς διετίας ἢ τριετίας καταρτισθῇ ἐπιστήμων. Θέλει ἐπανέλθει εἰς Ἑλλάδα κατάκοπος ἐκ μελετῶν, μὲ ἀξιώσεις ὑπερφιάλους, κάτοχος τῆς γερμανικῆς ἴσως, διδάκτωρ τοῦ δικαίου ἢ τῆς φιλοσοφίας, ἐπιστήμων ὅμως **ποτέ**. Θέλει ἔχει ἀνάγκην ἀπόλυτον νέων κόπων, νέων ἀγρυπνιῶν, ἀναδρομῆς μέχρις αὐτῶν τῶν εἰς τὸ Δίκαιον εἰσηγήσεων, ἂν τυγχάνῃ νομικός, ἵνα ἀντλήσῃ τὰς ἀπαραιτήτους γνώσεις πρὸς ἐξάσκησιν οἱουδήποτε, σχετικοῦ τῇ ἐπιστήμῃ του, ἐπαγγέλματος. Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου δέ, δὲν εἶνε δυσχερὴς ἡ διὰ συγκρίσεως κατανόησις, ὁποία τις ἔσεται ἡ μετὰ τριετεῖς σπουδὰς ἐν Γερμανίᾳ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις τοῦ Ἕλληνος ἐκείνου, ὅστις δὲν εὐμοιρεῖ πνεύματος ὀξέος καὶ θελήσεως ἀκαταπονήτου.

Ἐν ᾗ διαμένω πόλει ὑπάρχουσι πλείονες τῶν τεσσαράκοντα Ἑλλήνων σπουδαστῶν, ἡ πολυαριθμοτέρα τῶν ὁποίων μερὶς ἀσχολεῖται περὶ τὸ Δίκαιον, οἱ δὲ λοιποὶ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἢ ἰατρικήν. Ἐκ τούτων ὀλιγίστους γινώσκω δυναμένους νὰ ἐννοῶσι τελείως τοὺς Γερμανοὺς ἐν συνδιαλέξει, ἔτι δὲ ὀλιγωτέρους κατορθοῦντας νὰ λαλῶσι ῥεόντως ἔστω καὶ μὴ ὅλως ὀρθῶς. Ὁμολογουμένως ἡ τοιαύτη ἀδυναμία δὲν παρίσταται καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν βιβλίων. Οἱ πρὸ διετίας ἢ πρότερον ἐν Γερμανίᾳ διατρίβοντες ἀντιλαμβάνονται εὐχερῶς σχεδὸν ἀναγινώσκοντες, μικρᾷ τοῦ λεξικοῦ βοηθείᾳ. Τῶν πολυτίμων τούτων συσπουδαστῶν μου τὸ πλεῖστον μετὰ μῆνάς τινας ἢ μετὰ ἔτος θέλουσιν ἐπανέλθει εἰς Ἑλλάδα. Θὰ ἦτο οἰκτρὰ ἡ ἀπάτη σου, φίλτατε, ἂν ἤθελες πιστεύσει, ὅτι, ἐντὸς ἐτοῦς ἢ μηνῶν τινων, ἀφ' ἧς δύναταί τις νὰ ποιῆται χρῆσιν τῆς γλώσσης, εἰς ἣν μέλλει νὰ σπουδάσῃ, εἶνε κατορθωτὸν καὶ εἰς αὐτὸ ἁπλῶς τὸ πνεῦμα ἐπιστήμης τινὸς νὰ εἰσδύσῃ.

Ἀλλ' ἴσως ἤθελες μοὶ παρατηρήσει, καὶ λίαν ὀρθῶς κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι οἱ νέοι οὗτοι ἀναγορεύονται διδάκτορες ὑπὸ τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων, ὧν τὴν σπουδαιότητα καὶ ὑπεροχὴν ἐν προλαβοῦσι στίχοις ὡμολόγησα καὶ ὅτι συνεπῶς οὐδενὸς ἑτέρου δεῖται τις τεκμηρίου, ἵνα ἀναγνωρίσῃ αὐτοῖς πραγματικὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν. Ὄντως τὸ πόρισμά σου τοῦτο θὰ ἦτο λογικώτατον, ἀλλ' ὅταν θέσῃς τὴν λογικὴν ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως θέλει σὲ ὁδηγήσει εἰς ἕτερον συμπέρασμα. Τὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια εἰσὶ κάλλιστα καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἕδρας κατέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπίσημοι ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἐπιστήμης ἄνδρες, ἐν τῇ ἀπονομῇ διπλωμάτων ὅμως οὐδόλως δείκνυνται αὐστηρά. Τοὐναντίον, ἐν τισι μάλιστα αὐτῶν, ἡ πρόσκτησις διδακτορικοῦ διπλώματος δὲν εἶνε δυσχερεστέρα τῆς κατακτήσεως τῆς καρδίας μιᾶς Laden-Mädchen, μιᾶς ἐμποροϋπαλλήλου, ὡς θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς.

Μοὶ διηγεῖτο φίλος ἀξιόπιστος, ὅτι κληθεὶς ὑπὸ διασήμου ἐν τῇ Νομικῇ τοῦ Μονάχου Σχολῇ καθηγητοῦ νὰ παραστῇ εἰς ἐξετάσεις διδακτόρων, ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ νεκρικῇ σιωπῇ, ἣν οἱ ἐξεταζόμενοι ἐτήρουν καὶ εἰς τὰς ἁπλουστάτας τῶν ἐρωτήσεων. Ἠπόρησε δὲ ὁ ἔξοχος καθηγητὴς κατόπιν μαθὼν παρὰ τοῦ ἕλληνος ἀκροατοῦ, ὅτι οὐδέποτε ἤθελον ἐξέλθει τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου διδάκτορες τοσοῦτον *ἀδίδακτοι*. Δέον δὲ νὰ σημειώσῃς, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου θεωρεῖται ἐν τῶν αὐστηροτέρων μετὰ τὸ ἐν Βερολίνῳ.

Ἡ τοιαύτη ἐπείκεια φαίνεται ἐπικρατοῦσα μᾶλλον ἐν τῇ Νομικῇ καὶ τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ. Εἰς τὰς ἐν τῇ Ἰατρικῇ ἐξετάσεις τηρεῖται αὐστηρότης σχετικῶς ἀνωτέρα. Πιθανῶς οἱ Γερμανοὶ καθηγηταὶ φρονοῦσιν, ὅτι ὁ νομικὸς καὶ ὁ φιλόσοφος μορφοῦνται δι' ἰδίων μελετῶν κατόπιν καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ ᾖ τις κάτοχος γενικῶν τινων ἀρχῶν ἁπλῶς, ἵνα διὰ τοῦ διπλώματος τῷ δοθῇ ὁ τίτλος πρὸς εὐρυτέραν περαιτέρω ἐργασίαν· ἴσως αὕτη, ἴσως ἑτέρα τις σκέψις τοὺς ὁδηγεῖ ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ. Ἐγὼ οὐδὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὡς αἴτιον αὐτῆς· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ προσθέσω εἶνε, ὅτι ἡ συνήθης αὕτη ἐπιείκεια προσλαμβάνει πολὺ εὐρυτέρας διαστάσεις ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ἀλλοεθνῶν σπουδαστῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐκ τῶν μικρῶν τῆς Ἀνατολῆς κρατῶν ὁρμωμένων, διότι ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἡ πεποίθησις, ὅτι τοιαύτη ἔλλειψις ἐπιστημόνων ὑπάρχει παρὰ τοῖς κράτεσι τούτοις, ὥστε καὶ ὁ ἀσθενέστερος ἀπόφοιτος γερμανικοῦ Πανεπιστημίου ἤθελεν ἀποβῆ διαπρεπὴς καὶ ὠφέλιμος τῇ Πατρίδι του ἐπιστήμων.

1. Σημ. τῆς Ἐ δ. Πατήρ τις προτιθέμενος ν' ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του εἰς Γερμανίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του ἐζήτησε καὶ ἔλαβε πληροφορίας τινὰς περὶ τῶν σπουδῶν καὶ τοῦ βίου τῶν ἐν Γερμανίᾳ Ἑλλήνων, ἃς εὐχαρίστως καταχωρίζομεν.

Μετ' αὐτὰ δὲν εἶνε ἴσως λίαν ἐπάναγκες νὰ σοὶ σημειώσω ὁπόσους ὁμοεθνεῖς μου, διδάκτορας τῆς φιλοσοφίας γερμανικῶν Πανεπιστημίων, συνήντησα ἀπόρους καὶ αὐτῶν τῶν κοινοτέρων τῆς καθημερινῆς χρήσεως λέξεων τῆς γερμανικῆς γλώσσης, καὶ ὁπόσους ὑποψηφίους τῆς νομικῆς ἀδυνατοῦντας ἔτι νὰ διακρίνωσι μεταξὺ πραγματικοῦ καὶ ἐνοχικοῦ δικαιώματος. Οἱ κύριοι οὗτοι ἐπανερχόμενοι εἰς Ἑλλάδα θέλουσιν ἔχει πιθανῶς ἐγωϊσμὸν δυσκόλως δυνάμενον νὰ κολακευθῇ. Διότι παρ' ἡμῖν ἀτυχῶς, ἐξ ἐσφαλμένης τῶν πραγμάτων γνώσεως, ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα, ὅτι ὀλιγοχρόνιος ἐν Γερμανίᾳ διατριβὴ μορφόνει ἐξοχότητας. Ἀλλ' οἱ μὲν ἰατροὶ καὶ νομικοὶ ἑαυτοὺς μόνον ὑποβάλλουσιν εἰς κινδύνους φέροντες τὸ βάρος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐγωϊσμοῦ των, καθότι, ἵνα ἐξασκήσωσι τὸ ἰατρικὸν ἢ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ἢ ἵνα ὁποιανδήποτε ἄλλην δημοσίαν θέσιν καταλάβωσιν, ὑποχρεοῦνται εἰς νέας εἰδικὰς ἐξετάσεις· οἱ κύριοι φιλόσοφοι ὅμως ἀποβαίνουσιν ἀμέσως τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ ἐπικίνδυνοι, καταλαμβάνοντες ἄνευ οὐδεμιᾶς δοκιμασίας ἕδρας καθηγητῶν. Σοφῶς δὲ νομίζω ἤθελε πράξει ἡ Κυβέρνησις, ἂν καὶ τούτους ὑπέβαλλεν εἰς οὓς τοὺς νομικοὺς καὶ τοὺς ἰατροὺς κανόνας, προλαμβάνουσα οὕτω κατ' ἐλάχιστον τὴν διὰ τῆς ἡμιμαθείας καλλιέργειαν τῆς ἀμαθείας.

Δὲν εἶνε ὅμως ἡ ἐπιείκεια μόνη, ἥτις φιλοδωρεῖ διδακτορικὰ διπλώματα. Παρὰ τοῖς πλείστοις Πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας ἀπαιτεῖται, ὡς γνωστόν σοι πιθανῶς, ἐναίσιμος πρὸς διδακτορικὴν ἀναγόρευσιν διατριβή, ἥτις ἀποφασίζει τὴν τύχην τῶν εἰς ἐξετάσεις προσερχομένων. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ ἡ τῶν ἐξεταστῶν εὐμενὴς διάθεσις, ὁ συντάκτης τοιαύτης πραγματείας δέον πολλὰς νὰ κέκτηται σχετικὰς τῇ ἐπιστήμῃ του γνώσεις καὶ οὐκ ὀλίγους νὰ καταβάλῃ κόπους καὶ μῆνας ἵνα ἐλπίζῃ ἐπ' αὐτήν. Ἡ συνύπαρξις τῶν δύω τούτων ἀπαραιτήτων ὅρων ὅμως εἰς λίαν περιωρισμένον παραδειγμάτων κύκλον δύναται ἴσως νὰ ἀνευρεθῇ. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κακαὶ γλῶσσαι βεβαιοῦσιν, ὅτι ἡ ἀνάγκη καὶ τὸ βαθμηδὸν γενικευθὲν ἔθιμον προσέθηκε νέον εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπαγγελμάτων εἶδος, λίαν ἐπικερδές, τὸ τῆς συντάξεως ἐναισίμων ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει διατριβῶν ἐπὶ ἀναλόγῳ τῆς ἐκτάσεως καὶ ἀξίας αὐτῶν ἀμοιβῇ. Πιθανῶς τοῦτο εἶνε μῦθος ὑπὸ τῆς συκοφαντίας ἐφευρεθείς, πολλάκις ὅμως τὰ πράγματα ἀναγκάζουσί τινα νὰ πιστεύῃ εἰς τοιούτους μύθους.

Τοιαύτη εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ κατ' ἐμὴν ἀντίληψιν πραγματικὴ κατάστασις καὶ ἀξία τῶν ἐν Γερμανίᾳ σπουδῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ τῶν τὰ νομικὰ ἢ φιλοσοφίαν διδασκομένων. Μόνον ἡ κατὰ πολυετῆ ἐνταῦθα διαμονὴν ἔκτακτος ἐπιμέλεια δύναται νὰ κατανικήσῃ τὰς τόσας δυσχερείας καὶ νὰ μορφώσῃ ἐγκρίτους ἐπιστήμονας, ὁποῖοι, λίαν ἀτόπως, ἀξιοῦσιν, ὅτι εἰσὶ πάντες οἱ ἐντεῦθεν ἀποκομίζοντες διδακτορικὰ διπλώματα.

Ὡς πρὸς τὸν βίον τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν ἐνταῦθα δὲν ἔχω δυσαρέστους ἀληθείας νά σοι γνωστοποιήσω. Καίτοι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν λίαν γλίσχρα τὰ ὑλικὰ μέσα ἔχοντες, φέρονται πάντοτε εὐπρεπῶς καὶ φιλοτίμως, δίδοντες ἀφορμὴν εἰς ἐγκώμια τῆς νέας Ἑλλάδος. Τοῦ κανόνος τούτου ὀλίγαι ὑπάρχουσιν ἐξαιρέσεις, εὐτυχῶς κατὰ πολὺ εὐαριθμότεραι ἢ ἐν τῷ παρελθόντι.

Ὁ υἱός σου οὐδὲν θέλει εὕρει ἐν Γερμανίᾳ δυνάμενον νὰ τὸν παρασύρῃ εἰς τὴν ἀκολασίαν ἢ νὰ τὸν προικίσῃ μὲ ἕξεις κακάς. Ὁ μὴ ῥέπων φύσει εἰς διαφθορὰν ἀπολαμβάνει παντὸς ὅ,τι δύναται νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς ἐπιθυμίας νέου ἀνθρώπου, χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἀποβάλῃ τῆς ἐγκρατείας τὴν ἕξιν. Ἡ γερμανικὴ κοινωνία, μικρὸν παραλλάσσουσα κατὰ τὰ διάφορα τῆς αὐτοκρατορίας κράτη, εἶνε ὑγιεστάτη, παρέχουσα μὲν πάντα τὰ μέσα τῆς εὐζωΐας καὶ τρυφῆς, ὅσα ὁ πολιτισμὸς μέχρι σήμερον ἀπεκάλυψεν, ἀφ' ἑτέρου ὅμως, ἀγνοῶ τίνι δυνάμει, συγκρατοῦσα ἐν εὐπρεπεῖ καὶ ἀνδρικωτάτῃ καταστάσει τὴν νεότητα αὐτῆς.

Ἤδη ὡς ἐν ἐπιλόγῳ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐπιστολῆς μου, ἧς τὰ ὅρια προσεπάθησα κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ συντάμω, δὲν θέλω διστάσει νὰ σοὶ ὁμολογήσω τίνα ἀπόφασιν ἤθελον λάβει ἐγώ, ἂν διετέλουν εἰς τὴν εὐτυχῆ περίστασιν πατρός, σκεπτομένου περὶ τῆς τελειοτέρας μορφώσεως προσφιλοῦς υἱοῦ, ἐπιδιδομένου εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Δικαίου. Δὲν ἤθελον ἀποστείλει αὐτὸν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος πρὶν ἢ ἐπεραίου εἰς τὸ ἐν αὐτῇ Πανεπιστήμιον τὰς νομικάς του σπουδάς, διότι φρονῶ, ὅτι οὐχὶ μόνον καλῶς ἤθελε καταρτισθῇ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολὺ τελειότερον ἢ ἐν ξένῳ Πανεπιστημίῳ. Ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου εἶνε ἀρίστη, διὰ τοὺς Ἕλληνας σπουδαστὰς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ προτιμοτέρα καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον πεφημισμένων Σχολῶν τῆς Γερμανίας. Καὶ συγγραφαὶ νομικαὶ ἀξιόλογοι ὑπάρχουσι, καὶ τὸ Δίκαιον ἐν γένει διδάσκεται ὑπὸ τὴν σχετικὴν ἐκείνην πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ἔθιμα καὶ τοὺς νεωτέρους ἡμῶν νόμους μορφήν, ἥτις δέον νὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῶν γνώσεων τοῦ ἐν Ἑλλάδι ὡς νομικοῦ μέλλοντος νὰ ἐργασθῇ. Μετὰ τὸ πέρας δὲ τῶν σπουδῶν του ἐν Ἀθήναις, ἤθελον παράσχει τῷ υἱῷ μου πᾶσαν θυσίαν τὰ μέσα, ὅπως μεταβῇ εἰς Γερμανίαν, κατὰ προτίμησιν, ἔνθα, μεμυημένος ἤδη τὰ τῆς ἐπιστήμης του, κάτοχος οὐ μόνον γενικῶν περὶ Δικαίου ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς νεωτέρας νομοθεσίας τῆς Πατρίδος του γνῶσιν ἔχων, ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐργασθῇ πραγματικῶς πρὸς αὔξησιν τοῦ κεφαλαίου τῶν γνώσεών του, πρὸ πάντων δέ, ἤθελε διδαχθῇ τὸν τρόπον τοῦ ζητεῖν καὶ ἀνευρίσκειν τὰς πηγάς, ἀφ' ὧν νὰ ἀντλῇ τοιαύτας.

Θὰ προετίμων δὲ τὴν Γερμανίαν καὶ διότι αὕτη εἶνε σήμερον ὁ τόπος, ἔνθα ἀκμάζει ἡ ἐπιστήμη καὶ διότι ἐν γερμανικῇ κοινωνίᾳ μορφοῦται τις σοβαρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς σκέψεις θετικώτερος καὶ διότι ὁ βίος εἶνε λίαν εὐχάριστος, ἀσυγκρίτῳ δὲ τῷ λόγῳ ἧττον δαπανηρὸς ἢ ἐν Γαλλίᾳ.

Ὁ σὸς

Δ. Ε. Η.

ΑΤΥΧΟΣ ΕΡΩΤΑΣ

Διὰ νὰ μεταβῶ ἀπὸ τῆς ἐξοχικῆς μου κατοικίας εἰς τὸ πλησίον ἐκεῖ χωρίον ἔπρεπε νὰ διέλθω ἐνώπιον μικροῦ οἰκίσκου ἐκτισμένου παρὰ τὴν ὁδόν· ἡ μικρὰ αὕτη οἰκία ἦτο ἀληθὴς τύπος προβηγγιανῆς οἰκίας, μὲ τὰ κόκκινά της κεραμίδια, τὰ ἀκανόνιστά της παράθυρα, τὸν ἐπὶ τῆς στέγης ἀνεμοδείκτην, τὸν τρόχιλον ὅστις χρησιμεύει πρὸς ἀναβίβασιν τῶν μυλοπετρῶν καὶ δέματά τινα ξηροῦ χόρτου φαινόμενα ἔξωθεν.

Διατί ἡ οἰκία αὕτη μοὶ ἐπροξένει ἐντύπωσιν; Διατί ἡ κατάκλειστος ἐκείνη θύρα μοῦ ἔθλιβε τὴν καρδίαν; Δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ εἴπω, καὶ ὅμως ἐμελαγχόλων διερχόμενος ἐκεῖθεν. Ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτει περὶ τὸν οἰκίσκον ἐκεῖνον. Κύων δὲν ὑλάκτει ὄπισθεν τοῦ παρερχομένου διαβάτου. Ἔνδοθεν οὐδ' ἡ ἐλαχίστη φωνὴ ἠκούετο· οὐδ' ἡ ἐλαχίστη, οὐδ' ὁ ἦχος κἂν κωδωνίσκου ἡμιόνου... Ἄνευ τῶν λευκῶν παραπετασμάτων τῶν παραθύρων καὶ τοῦ ἀνερχομένου καπνοῦ τῆς καπνοδόχης θὰ τὸν ἐνόμιζε κανεὶς ἀκατοίκητον.

Χθές, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐπανηρχόμην εἰς τὸ χωρίον, καὶ διὰ ν' ἀποφύγω τὸν ἥλιον ἐβάδιζον παρὰ τὸν τοῖχον, ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτελεῶν... Ἐν τῇ ὁδῷ, ἐνώπιον τοῦ οἰκίσκου ἐν σιγῇ ὑπηρέται ἐφόρτονον χόρτον ἐπὶ ἁμαξίου... Ἡ θύρα εἶχε μείνει ἀνοικτή. Ἔρριψα ἐν βλέμμα παρερχόμενος καὶ εἶδον εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς, ἀκουμβῶντα τοὺς ἀγκῶνάς του ἐπὶ μεγάλης λιθίνης τραπέζης καὶ τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν του κρατοῦντα ὑψηλὸν γέροντα κατάλευκον, φοροῦντα ἐπενδύτην βραχύτατον καὶ κατερρακωμένην περισκελίδα... Ἐστάθην. Εἷς τῶν ὑπηρετῶν μοὶ εἶπε χαμηλοφώνως: «Σώπα! εἶνε ὁ ἀφέντης... Ἔτσι εἶνε ἀπὸ τότε ποῦ κακοθανατίσθηκε ὁ υἱός του».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην γυνή τις ἀπὸ τῆς χειρὸς παιδίον κρατοῦσα, καὶ οἱ δύο μὲ μαῦρα, διῆλθον πλησίον μας καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν.

Ὁ ὑπηρέτης μοῦ εἶπε: «Ἡ κυρὰ καὶ τὸ μικρὸ ἀγόρι, ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, πηγαίνουν καθημέρα ἀπὸ τότε ποῦ σκοτώθηκε τὸ παιδί... Ἀχ, ἀφέντη, τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο!... Ὁ πατέρας φοράει ἀκόμα τὰ ροῦχα τοῦ πεθαμένου· δὲν εἶνε βολετὸ νὰ τοῦ τὰ βγάλουν... Ἔλα, ντέ, Ψαρῆ!»

Τὸ ἁμάξιον ἐκινήθη ὅπως ἀναχωρήσῃ. Ἐγὼ ἐπιθυμῶν νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐξεγερθεῖσαν περιεργίαν μου, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν ἁμαξηλάτην νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ καθήσω πλησίον του. Καὶ ἰδοὺ ὁποίαν θλιβερὰν ἱστορίαν μοὶ εἶπε:

*
* *

«Τὸν ἔλεγαν Γιάννη· ἦταν λαμπρὸ

παιδί, ὡς εἴκοσι χρόνων, φρόνιμο σὰν κορίτσι, χεροδύναμο καὶ ἀνοιχτόκαρδο. Ἦταν πολὺ ὤμορφος καὶ αἱ γυναῖκες τὸν ἐκύτταζαν· μὰ αὐτὸς μιὰ μονάχα εἶχε 'ς τὴν καρδιά του, μιὰ μικροῦλα Ἀρλεσιανή, μὲ ταντέλαις καὶ κορδέλαις, ποῦ τὴν εἶχε ἀπαντήσει μιὰ φορὰ 'ς τὸν δρόμο πηγαίνοντας 'ς τὴν Ἄρλη... Ἀ' τὸ σπίτι 'ς τὴν ἀρχὴ δὲν τοὺς καλοάρεσε αὐτὸς ὁ ἔρωτας. Τὸ κορίτσι τῶλεγαν ἀνοικτὸ λιγάκι, καὶ οἱ γονέοι του δὲν ἤτανε συντοπίταις. Μὰ ὁ Γιάννης τὴν ἤθελε καὶ καλὰ τὴν Ἀρλεσιανή του. Ἔλεγε: «Θὰ πεθάνω σὰν δὲν μοῦ τὴν δώσουν.» Καὶ κόντεψε νὰ πεθάνῃ τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί. Τότες πειὰ εἶδαν καὶ ἀπόειδαν οἱ γονέοι του καὶ ἀποφάσισαν νὰ τοὺς στεφανώσουν ὕστερα ἀπὸ τὸ θέρος.

»Τὸ λοιπόν, μιὰ κυριακὴ βράδυ, μέσ' 'ς τὴν αὐλή, ἔτρωγαν ὅλοι τους. Ἦταν σωστὴ γιορτή. Ἡ ἀρραβωνιαστικὴ ἔλειπε, μὰ εἶχαν πιεῖ εἴκοσι φοραῖς 'ς τὴν ὑγειά της... Ἔξαφνα ἕνας ἄνθρωπος ἔρχεται 'ς τὴν θύρα καὶ μὲ τρεμουλιαστὴ φωνὴ ζητᾷ νὰ 'μιλήσῃ τοῦ Μπαρμπαστέφανου· αὐτὸς σηκόνεται καὶ βγαίνει 'ς τὴ θύρα.

— Μπαρμπαστέφανε, τοῦ λέγει, πῶς τὸ καταδέχεσαι νὰ πανδρέψῃς τὸ υἱό σου μὲ μιὰ τιποτένια ποῦ τὴν εἶχα δυὸ χρόνια ἀγαπητηκιά μου. Αὐτὸ ποῦ λέγω σοῦ τ' ἀποδείχνω· νὰ τὰ ῥαβασάκια της... Οἱ γονέοι της τὰ ξέρουν ὅλα καὶ μοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ μοῦ τὴν δώσουν· μὰ ἀπὸ τότε ποῦ τὴν θέλει ὁ υἱός σου οὔτε οἱ γονέοι οὔτε ἡ κόρη δὲν μὲ θέλουν πλειά... Μὰ 'γὼ θαρρῶ πῶς ὕστερα ἀπ' ὅ,τι ἔγεινε δὲν μπορεῖ νὰ γείνῃ ἀλλουνοῦ γυναῖκα.

— Καλά! εἶπεν ὁ Μπαρμπαστέφανος, ἀφοῦ ἐκύτταξε τὰ γράμματα· ἔλα νὰ πάρῃς ἕνα κρασάκι.

— Εὐχαριστῶ! εἶπ' ἐκεῖνος, ἔχω πειὸ πολὺ λύπη παρὰ δίψα. Καὶ ἔφυγε.

Ὁ πατέρας ἐγύρισε 'ς τὸ τραπέζι ἡσυχος· κάθεται 'ς τὴν θέσι του καὶ τὸ δεῖπνο τελειόνει μὲ χαραῖς καὶ μὲ γέλια...

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ Μπαρμπαστέφανος καὶ ὁ υἱός του ἐπῆγαν μονάχοι των 'ς τὰ χωράφια. Ἔμειναν πολλὴ ὥρα ἔξω· ὅταν γύρισαν, ἡ μάνα τοὺς ἀπάντεχε 'ς τὴ θύρα.

— Γυναῖκα, εἶπε ὁ πατέρας δείχνοντας τὸν υἱό του, φίλησέ τον, γιατ' εἶνε γιὰ λύπη τὸ κακόμοιρο!

*
* *

Ὁ Γιάννης δὲν ἔκαμε πλειὰ λόγο γιὰ τὴν Ἀρλεσιανή του. Μὰ τὴν ἀγαποῦσε ὁλοένα καὶ πειὸ πολὺ ἀκόμα ἀπὸ τότε ποῦ τοῦ τὴν ἔδειξαν νὰ περπατῇ μὲ ἄλλον. Ἦταν ὅμως περήφανος καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε· αὐτὸ τὸ χαντάκωσε τὸ καϋμένο τὸ παιδί!.. Κάποτε ἔμνησκε μερόνυκτα σὲ μιὰν ἄκρη ἀκίνητος. Ἄλλαις φοραῖς πάλι ἔπεφτε σὰν λυσσασμένος 'ς τὴ δουλειὰ κ' ἔσκαβε σὲ μιὰ μέρα γιὰ δέκα μερομιστιάρηδες... Τὸ βράδυ ἔπαιρνε τὸ δρόμο τῆς Ἄρλης καὶ πήγαινε πήγαινε ὅσο ποῦ ἔθλεπε τὸ μικρὸ καμπαναρειό. Ἴσα μ' ἐκεῖ, καὶ ἐγυρνοῦσε. Ποτέ του δὲν πῆγε παραμπρός.

Οἱ γονέοι του βλέποντάς το ἔτσι λυπημένο καὶ ἀπελπισμένο δὲν εἴξευραν τί νὰ κάμουν... Φοβόντουσαν κανένα κακό.. Ἕνα βράδυ, 'ς τὸ τραπέζι, ἡ μάνα του ἐγύρισε καὶ τὸν εἶδε μὲ μάτια δακρυσμένα καὶ τοῦ εἶπε: Ἄκουσέ με, Γιάννη μου, σὰν τὴν θέλῃς πάλι, σοῦ τὴν δίνομε παιδί μου...»

Ὁ πατέρας κατακόκκινος ἀπὸ 'ντροπὴ ἔσκυβε τὸ κεφάλι του.

Ὁ Γιάννης εἶπε ὄχι μὲ τὸ κεφάλι κ' ἐβγῆκε ἔξω.

Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέραν ἔγεινε ἀλλοιώτικος, ἔκανε τὸν χαρούμενο γιὰ νὰ μὴ λυποῦνται οἱ γονέοι του. Φάνηκε πάλι 'ς τὸ χορὸ ταῖς κυριακαίς, 'ς τὸν καφενέ, 'ς ταῖς ἐκλογαίς.

Ὁ πατέρας ἔλεγε: Ἔγιανε τὸ παιδί μου. Ἡ μάνα φοβώτανε ἀκόμη καὶ τὸν πρόσεχε τὸν υἱό της... Ὁ Γιάννης κοιμώτανε μὲ τὸν μικρό του ἀδελφὸ 'ς τὴν ἴδια κάμαρα· ἡ κακομοίρα ἡ γρηᾶ ἔστρωνε τὸ κρεββάτι 'ς τὴν πλαγινή. Μπορεῖ νὰ μὲ χρειασθοῦν τίποτε τὴν νύκτα τὰ παιδιά, ἔλεγε.

Ἦλθε ἡ γιορτὴ τοῦ Ἁη-Λιᾶ· 'ς τὰ μέρη μας ἐδῶ ὁ Ἁη-Λιᾶς εἶνε ὁ Ἅγιος ποῦ βλογάει τ' ἀνδρόγενα.

Μεγάλη χαρὰ 'ς τὸ σπίτι τοῦ Μπαρμπαστέφανου. Ἔβγαλαν παλιὸ κρασὶ ἀπ' τὰ πιθάρια. Τί φωναίς, τί κακό! Ζήτω τοῦ Ἁη-Λιᾶ! Καὶ νἄβλεπες χορὸ μιὰ φορά· ὦς καὶ τὸ μικρὸ χόρευε. Ὁ Γιάννης φαινότανε εὐχαριστημένος· ἐσήκωσε τὴν μάνα του νὰ χορέψῃ· ἡ κακομοίρα ἡ γρηᾶ ἔκλαιε ἀπ' τὴν χαρά της.

Τὰ μεσάνυκτα πῆγαν νὰ πλαγιάσουν. Εἴχαν δὰ κι' ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο... Μὰ ὁ Γιάννης δὲν κοιμήθηκε. Τὸ μικρό του τ' ἀδελφὶ εἶπε ὕστερα πῶς ὅλη τὴν νύκτα ἔκλαιε. Ἀχ ἦταν βαθειὰ ἐρωτευμένο τὸ παιδί!..

Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν αὐγή, ἡ μάνα ἄκουσε κάποιον νὰ περνᾷ τρεχάτος ἀπ' τὴν κάμαρά της. Σὰ νὰ κατάλαβε τί θὰ γείνῃ:

— Γιάννη! ἐσὺ εἶσαι;

Ὁ Γιάννης μιλειά... ἦταν 'ς τὴν σκάλα πλειά. Ἡ μάνα σηκόνεται ἀπάνω.

— Γιάννη, ποῦ πᾷς;

Ὁ Γιάννης ἀνεβαίνει 'ς τὴ σοφίτα· ἡ μάνα τὸν παίρνει τὸ κατόπι.

— Παιδί μου, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποῦ πᾷς;

Ὁ Γιάννης κλεῖ τὴν πόρτα καὶ τραβᾷ τὸ σύρτη.

— Γιάννη μου, ψυχή μου, μίλα μου, ποῦ νἄχῃς τὴν εὐχή μου. Τί ἔβαλες 'ς τὸ νοῦ σου νὰ κάνῃς, παιδί μου;

Ἀ' τὰ ψαχτὰ μὲ τὰ γέρικα τρεμουλιαστά της χέρια, γυρεύει νἄβρῃ τὸ μάνδαλο... Μὰ ἕνα παράθυρο ἀνοίγει καὶ ἀκούει ἕνα κορμὶ ποῦ πέφτει πάνω 'ς ταῖς πέτραις τῆς αὐλῆς.

Τῶχε 'πῆ τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί: «τὴν ἀγαπῶ πολύ... καὶ θὰ πεθάνω...» Τί καψοκαρδιαῖς ὡς τόσο εἶνε καὶ ἡ δικαίς μας!

Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ ἀπ' τὸ χωριὸ ἄκουσαν φωναίς, 'κεῖ πέρα, 'ς τὸ σπίτι τοῦ Μπαρμπαστέφανου μὰ δὲν εἴξεραν τί ἔτρεχε.

Ταῖς φωναῖς αὐταῖς ταῖς ἔβγαζεν ἡ πικρομάνα· μπροστὰ 'ς τὴ πλάκα τῆς αὐλῆς ποῦ ἦταν βρεμένη μὲ δροσιὰ καὶ αἷμα, γυμνὴ μυρολογοῦσε βαστῶντας 'ς τὴν ἀγκαλιά της τὸ πεθαμένο της παιδί.

[*Alphonse Daudet*].

Η ΥΦΑΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἡ ὑφαντικὴ τέχνη ὀφείλει τὴν ἀρχὴν καὶ καταγωγήν της ἐν αὐτῇ τῇ τάσει τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν μέσων τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀναγκῶν του, τῆς συντηρήσεως καὶ εὐζωΐας του. Κατ' ἀρχὰς τὸν ἱματισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀπετέλουν τὰ ἰνώδη φυτὰ μετὰ θάμνων, ἀχύρων καὶ χόρτων συνηνωμένα καὶ τρόπον τινὰ συνυφασμένα. Ἡ ἀνάγκη δὲ καλλιτέρου καὶ στερεωτέρου ἱματισμοῦ παρεκίνησε τὸν ἄνθρωπον νὰ σκεφθῇ καὶ ἐπινοήσῃ τρόπον πρακτικώτερον προπαρασκευῆς ὑφάσματος πρὸς κατασκευὴν τῶν τῆς ἐνδυμασίας του ἀναγκαίων. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ βάρβαροι λαοὶ εἶχον ἐπινοήσει τρόπον τινὰ πρὸς προετοιμασίαν τῶν τοῦ ἱματισμοῦ των· τὰ δὲ μᾶλλον πεπολιτισμένα ἔθνη ἐπὶ ταῖς ἀρχικαῖς βάσεσι τῆς ὑφαντικῆς τέχνης ἐρειδόμενα ἐβελτίωσαν καὶ βαθμηδὸν διὰ διαφόρων μηχανισμῶν ἐτελειοποίησαν τὴν ὑφαντικὴν τέχνην.

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐφημίζοντο διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τεχνικὴν ἐπιτηδειότητα τῶν ὑφασμάτων των· δείγματα δ' αὐτῶν ἔτι καὶ σήμερον σώζονται, τὰ ὑφάσματα δι' ὧν περιετύλισσον τοὺς τεταριχευμένους νεκρούς των· τὰ ὑφάσματα ταῦτα παρ' εἰδημόνων ἐξετασθέντα ἐκρίθησαν ὑπὸ ἔποψιν τεχνικὴν κάλλιστα ἐπεξειργασμένα καὶ ἀνταξία τῆς σημερινῆς τέχνης διά τε τὴν στερεότητα λεπτότητα καὶ λοιπὰς αὐτῶν ἰδιότητας. Ἡ κλωστὴ ἡ ἀποτελοῦσα τόν τε στήμονα καὶ τὴν κρόκην (ὑφάδι) ἦν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς κλωστικῆς τέχνης κεκλωσμένη, ἴση, κανονικὴ καὶ καλῶς συνεστραμμένη· τὸ νῆμα τοῦ στήμονος ἦν διπλοῦν συγκείμενον ἐκ δύο κλωστῶν ὁμοῦ συνεστραμμένων· ἡ κρόκη ἦν ἁπλῆ (μονή) καὶ ὁ μὲν στήμων διὰ τοῦ ὑφαντικοῦ μικροσκοπίου ἐξεταζόμενος περιεῖχεν 90 κλωστὰς ἐν ἑνὶ τετραγωνικῷ δακτύλῳ, ἡ δὲ κρόκη μόνον 44 κλωστάς. Ἐνταῦθα ἀνάγκη, φρονοῦμεν, νὰ ἐπεξηγήσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν, ὅπως κάλλιον ὑφ' ἁπάντων κατανοηθῶμεν, τί δηλοῖ τετραγωνικὸς δάκτυλος καὶ πῶς διὰ τοῦ ὑφαντικοῦ μικροσκοπίου δύναταί τις νὰ καταμετρήσῃ τὰς κατὰ πλάτος καὶ μῆκος τοῦ ὑφάσματος κλωστάς· τὸ ὑφαντικὸν μικροσκόπιον ἐναποτίθεται ἐφ' οἱουδήποτε ὑφάσματος, ἐφαρμόζεται δὲ ἐπὶ χώρου ἐκτάσεως ἑνὸς ἀγγλικοῦ τετραγωνικοῦ δακτύλου, δύναταί τις δὲ διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ νὰ μετρήσῃ ἀκριβῶς τὰς ἐν τῷ στήμονι καὶ τῇ κρόκῃ κλωστάς· ὅσῳ δὲ πλειότεραι αἱ κλωσταί, τόσῳ καὶ λεπτότερον καὶ καλλιτέρας ποιότητος τὸ ὕφασμα. Ἡ λεπτότης τῆς κλωστῆς ἐκτιμωμένη κατὰ τὸν τρόπον τῆς βαμβακοκλωστικῆς ἦτο ἀριθμοῦ 30. Ἡ ἀπαντῶσα ὅμως μεγάλη ποικιλία τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑφασμάτων δι' ὧν περιετυλίσσοντο οἱ νε-

κροὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀνομοιότης μεταξὺ στήμονος καὶ κρόκης ἀνήκει τῷ συστήματι τῆς τότε τέχνης κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ στήμων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, περιεῖχε δὶς ἢ τρὶς καὶ οὐχὶ σπανίως τετράκις πλειοτέρας κλωστὰς τῆς κρόκης. Τὰ ὑφάσματα δι' ὧν οἱ Αἰγύπτιοι προετύλισσον τοὺς νεκροὺς των ἦσαν λινά, τὸ δὲ λίνον δι' οὗ ὑφαίνοντο τὰ ὑφάσματα ταῦτα τὸ κατειργάζοντο διὰ τῆς ἀτράκτου εἰς νῆμα λεπτότατον ἀριθμοῦ 100.

Καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ἡ Ὑφαντικὴ τέχνη ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον τελειότητος βαθμόν, ὥστε τὰ κοινά, τὰ πολύτιμα καὶ τὰ διὰ χρυσοῦ πεποικιλμένα ὑφάσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ τῆς παρούσης ἐποχῆς, τοὺς τάπητας, τὰ δαμασκηνὰ καὶ ἄλλα ὑφάσματα· ἡ Ὑφαντικὴ βιομηχανία ἀπετέλει οὐ μόνον εἰδικὸν ἐμπόριον, ἀλλ' ἦν ὡς-αύτως καὶ οἰκιακὴ ἐνασχόλησις· αἱ κυριώτεραι ὑφάσιμοι ὕλαι ἦσαν τὰ ἔρια καὶ τὸ λίνον. Ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ προστάτις τῶν τεχνῶν, ἐθεωρεῖτο ἰδίᾳ προστάτις καὶ ἀρωγὸς τῆς Ὑφαντικῆς, τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς γυναικείας ἀξιοπρεπείας. Ἡ ἐργασία ἐξετελεῖτο ὑπὸ γυναικῶν δούλων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκοδεσποίνης, ἥτις μετὰ τῶν θυγατέρων της ὡδήγει τὰς ἐργάτιδας, ἐδίδασκε τὰς ἀρχαρίους καὶ ἐτελειοποίει τὰ διακοσμητικὰ σχέδια τῶν ὑφασμάτων ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρίστανον μυθολογικὰ ἀντικείμενα. Κατὰ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα οἱ ἄνδρες ἤρξαντο ἐργαζόμενοι εἰς τὴν Ὑφαντικήν. Οἱ Ἕλληνες ἠπίσταντο τὴν τέχνην τοῦ διευθετεῖν τὸν Ἱστόν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ στήμων νὰ διαχωρίζηται εἰς δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα μέρη καὶ δι' αὐτῶν νὰ διέρχηται ἡ κερκὶς ἐμπεριέχουσα τὴν κρόκην καὶ νὰ ἀποτελῆται τὸ δὴ λεγόμενον, δίμιτον, τρίμιτον ἢ πολύμιτον ὕφασμα· δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ποικίλα, λευκὰ καὶ κεχρωματισμένα κατειργάζοντο ὑφάσματα. Ὁ στήμων, ὅπως καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν τῆς τελειοποιήσεως τῆς τέχνης, πρὸ τοῦ τεθῇ ἐν τῷ Ἱστῷ, εἶναι ἀνάγκη νὰ κολλαρισθῇ, οὕτω καὶ τὸ πάλαι αἱ κλωσταὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν στήμονα ἐκολλαρίζοντο βυθιζόμεναι ἐντὸς μίγματός τινος, πιθανῶς ἐξ ὀρυζίου καὶ ὕδατος, ὅπως οὕτως ἀποκτήσωσιν ἐλαστικότητά τινα καὶ διευκολυνθῇ ἡ ὕφανσις αὐτῶν.

Οἱ Ἱστοί, ἤτοι τὰ ὑφαντικὰ ἐργαλεῖα, δι' ὧν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ῥωμαῖοι ὡς καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ κατειργάζοντο τὰ διάφορα ὑφάσματα, ἦσαν τινὲς ὁριζόντειοι ἢ πλάγιοι, ἄλλοι δὲ κάθετοι ἢ ὄρθιοι· ὁπόταν δὲ ὁ Ἱστὸς ἦτο ὄρθιος, ἡ κρόκη διήρχετο ἄνωθεν διὰ κερκίδος ἐχούσης μῆκος ἡμίσεος μέτρου.

Ὁ παρ' ἀρχαίοις κάθετος ἱστὸς εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης ἀντικατέστη διὰ τοῦ ὁριζοντείου ἢ πλαγίου Ἱστοῦ. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ χειροκινήτου ἀρχαίου Ἱστοῦ δι' ἀτμοκινήτου συνενοῦντος ἐν τῇ κατασκευῇ καὶ λειτουργίᾳ αὐτοῦ ἁπάσας τὰς ἀπαιτουμένας κινήσεις κανονικῶς καὶ μετ' ἀκριβείας λειτουργοῦντος, ἀπησχόλησεν ἐπὶ πολὺ τοὺς Μηχανικοὺς καὶ Μηχανολόγους καὶ κατέστη ἐπί τινα χρόνον δύσκολον πρὸς λύσιν πρόβλημα· αἱ παρουσιαζόμεναι δὲ δυσκολίαι ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ ποθουμένη λύσις, ἦσαν κυρίως δύο· ἡ ἀλληλοδιάδοχος ἀνύψωσις καὶ καταβίβασις τῶν μίτων ὅπως δι' αὐτῶν διέρχηται ἡ κρόκη, καὶ β'. ἡ διὰ τῶν κλωστῶν τοῦ στήμονος διάβασις ἀλληλοδιαδόχως τῆς κρόκης ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ στήμονος· αἱ δυσκολίαι αὗται ἤρθησαν καὶ εὑρέθη ἡ λύσις πρὸς κανονικὴν κίνησιν καὶ λειτουργίαν, καὶ οὕτως ὁ ἀτμοκίνητος Ἱστὸς (power loom), ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν.

Αἱ ἐν τῷ ἀρχαϊκῷ Ἱστῷ κινήσεις εἰσὶ σχεδὸν αἱ αὐταὶ τῶν ἐν τῷ νεωτέρῳ Ἀτμοκινήτῳ Ἱστῷ ἐνεργουμένων· ἡ κερκὶς (σαΐτα) διὰ χειρὸς ῥιπτομένη διήρχετο διὰ τοῦ στήμονος καὶ προσέθετε τὴν κρόκην ἐν αὐτῷ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὑφάσματος· ἵνα δὲ προσαρμόζηται ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἑκάστη τοῦ ὑφαδίου κλωστή, ἡ τῶν κλωστῶν διασταύρωσις ἦτο ἀπαραίτητος· τοῦτο δὲ κατωρθοῦτο διὰ τῶν λεγομένων μίτων· μίτος ἐσήμαινε κλῶσμα στερεὸν οὗτινος ἡ ἄκρα εἶχε βρόχον (θηλέαν) δι' οὗ διεπεράτο ἑκάστη τοῦ στήμονος κλωστή· ἡ δ' ἄλλη ἄκρα τοῦ μίτου ἦτο προσδεδεμένη εἰς ῥάβδον εὐθεῖαν· ὁ στήμων διὰ καλάμου ἐχωρίζετο εἰς δύο σειρὰς νημάτων, ἡ μία σειρὰ ἐπὶ τῆς ἄλλης· ἑκάστης δὲ σειρᾶς αἱ κλωσταὶ διήρχοντο διὰ τῶν βρόχων τῆς ἀντιστοίχου σειρᾶς τῶν μίτων· πάντες δὲ οὗτοι οἱ μίτοι ἦσαν προσδεδεμένοι εἰς τὴν ἑτέραν τοῦ καλάμου ἄκραν· καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἁπλούστερα ὑφάσματα ἀπητεῖτο μία σειρὰ μίτων ἵνα διαχωρίζῃ τὸν στήμονα· αἱ σειραὶ αὗται ηὐξάνοντο κατ' ἀναλογίαν τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς τοῦ ὑφαντικοῦ σχεδίου πλοκῆς, ἐξ οὗ καὶ τὰ νῦν ἔτι ἐν χρήσει ὑφάσματα, δίμιτα, τρίμιτα καὶ πολύμιτα.

Καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ ἀτμοκινήτῳ Ἱστῷ ἡ διασταύρωσις τῶν κλωστῶν τοῦ στήμονος ἀπαραλλάκτως διὰ τῶν μίτων ἐνεργεῖται· πέντε δὲ κυρίως κινήσεις ἐνεργοῦνται δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀνωτέρω ἐν τῷ ἀρχαϊκῷ Ἱστῷ ἀτελὴς καὶ βραδυτάτη ἐργασία· πρώτη κίνησις εἶναι ἡ ἀλληλοδιάδοχος ἀνύψωσις καὶ κατάπτωσις τῶν διὰ τῶν μίτων (Headles) χωριζομένων δύο σειρῶν τοῦ στήμονος· δευτέρα κίνησις, ἡ διὰ τοῦ στήμονος διάβασις τῆς κερκίδος, τρίτη κίνησις, ἡ προσθήκη ἑκάστης κλωστῆς τῆς κρόκης ἐν τῷ στήμονι, τετάρτη, ἡ βαθμιαία τοῦ στήμονος ἐκτύλιξις ἐκ κυλίνδρου, πέμπτη δὲ καὶ τελευταία κίνησις, εἶναι τὸ τύλιγμα τοῦ ὑφασμένου νήματος καὶ ἑπομένως ἑτοίμου ὑφάσματος ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Ἱστῷ προσηρτημένου κυλίνδρου.

Τὰ πρῶτα βήματα πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν κλωστικῶν καὶ ὑφαντικῶν Μηχανῶν καὶ ἀντικατάστασιν τοῦ ἀτελοῦς ἀρχαϊκοῦ χειροκινήτου Ἱστοῦ, ἐγένοντο ἐν Ἀγγλίᾳ, τῇ ἑστίᾳ τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν τεχνῶν. Κατὰ τὴν δεκάτην ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα, πλεῖστα ὅσα σχέδια μηχανικὰ ἀφορῶντα τὴν τροποποίησιν τῶν τε ἐν χρήσει κλωστικῶν καὶ ὑφαντικῶν Μηχανῶν καὶ τὴν δι' ἀτμοῦ ἐνέργειαν, ὑπεβλήθησαν τῇ Βασιλικῇ τοῦ Λονδίνου Ἑταιρίᾳ (The royal Society of London)· ἔκτοτε δέ, ἤρξαντο αἱ βελτιώσεις τῶν διαφόρων μηχανισμῶν. Ἐν ἔτει 1784 ὁ δόκτωρ Καρτράϊτ (Dr Cartwright) στρέψας ὅλην του τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρκράϊτ (Arkwright) προνομιούχων Κλωστικῶν Μηχανῶν, κατεσκεύασεν Ἱστὸν (Loom), τὸν ὁποῖον ὅμως ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν κατώρθωσε νὰ φέρῃ εἰς πέρας, καὶ λάβῃ τὸ διὰ τὴν ἐφεύρεσίν του ἀποκλειστικὸν προνόμιον (Patent). Ἱδρύσας δὲ ἐν Doncaster ὑφαντουργεῖον, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν του· ἀλλ' οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθέντες καὶ κατασκευασθέντες Ἱστοί, ὑπέστησαν τοσαύτας πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τροποποιήσεις, ὥστε αἱ ὑπέρογκοι δαπάναι ἃς ὑπέστη τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπιχείρησίν του. Κατὰ τὸ ἔτος 1791 ἰδρύθη ὑπὸ ἑταιρίας τινὸς τὸ πρῶτον ἐν Μαγκεστρίᾳ ὑφαντήριον ἐκ 400 τοῦ Cartwright Ἱστῶν τροποποιημένων καὶ βελτιωμένων· ἀλλὰ τὸ ἐργοστάσιον ἐκεῖνο δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐδοκιμήσῃ, διότι οἱ ἐργάται φοβούμενοι μὴ διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ χειροκινήτου Ἱστοῦ, ἡ ἐργατικὴ τάξις θὰ ἐστερεῖτο ἐργασίας καὶ πόρου ζωῆς, ἠρνήθησαν ν' ἀναλάβωσιν ἐν αὐτῇ ἐργασίαν· δὲν περιωρίσθησαν δὲ εἰς τὴν ἀπεργίαν των μόνον, ἀλλὰ θέσαντες πῦρ εἰς τὸ ἐργοστάσιον κατέκαυσαν αὐτό, ἠπείλουν δὲ ὅτι θὰ πυροπολήσωσι καὶ πᾶν νέον ἀνεγειρόμενον ὑφασματουργεῖον περιέχον ἱστοὺς διὰ τοῦ ἀτμοῦ κινουμένους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἀμάθεια καὶ δεισιδαιμονία τῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐργατῶν τῆς Μαγκεστρίας, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς πρὸς τὴν βιομηχανίαν γιγαντιαίας προόδους τοῦ μεγαλεπηβόλου καὶ φιλελευθέρου ἔθνους τῆς Ἀγγλίας· πολλὰ ἱδρύθησαν μετὰ ταῦτα ὑφαντικῆς ἐργοστάσια ἐν Ἀγγλίᾳ· τὸ δὲ Ἀγγλικὸν κοινὸν μὴ ἀδιάφορον οὐδὲ τὸ παράπαν ἀγνῶμον εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἐφευρετοῦ Cartwright ὑπὲρ τῆς βιομηχανίας ἐκδουλεύσεις του, ἠτήσατο ἐπιμόνως ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ· ἡ δὲ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐψηφίσαντο ἐν ἔτει 1808 τὸ ποσὸν τῶν 10,000 λιρῶν στερλινῶν πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν θυσιῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βιομηχανίας προσπαθειῶν καὶ ἐργασιῶν τοῦ ἐφευρετοῦ τοῦ ἀτμοκινήτου ἱστοῦ (power Loom).

Ἡ ὑφαντικὴ τέχνη πολλὰς ἐποιήσατο ἐκτοτε προόδους· πολλαὶ δὲ ἐγένοντο βελτιώσεις τῶν ὑφαντικῶν μηχανημάτων, πολλαὶ δὲ ἐφευρέσεις ἀνεφάνησαν πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐν τῷ ἱστῷ γενομένης ἐργασίας. Ἡ ὑφαντικὴ τέχνη τὰς πρώτας βάσεις τοῦ πρακτικοῦ αὐτῆς μέρους λαβοῦσα ἐκ τῆς ἀρχαϊκῆς ὑφαντικῆς μεθόδου, διέπεται ἤδη ὑπὸ κανόνων θεωρίας καὶ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται καὶ ῥυθμίζεται ἡ τε ποιότης καὶ

τῶν ἁπλουστέρων ὑφασμάτων καὶ ἡ πλοκὴ τῶν διαφόρων ὑφαντικῶν σχεδίων.

Ἡ τεραστία τοῦ ἀτμοῦ ἐφεύρεσις ἡ θαυμασίως τὴν ἀνθρωπότητα εὐεργετήσασα διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς τελειοποιήσεως τῶν διαφόρων τῆς βιομηχανίας κλάδων δὲν περιώρισε τὰς ἐφευρέσεις καὶ τελειοποιήσεις τῶν διαφόρων μηχανισμῶν, ἰδίως δὲ τῶν Κλωστικῶν καὶ ὑφαντικῶν μηχανῶν εἰς τὴν δι' ἀτμοῦ λειτουργίαν αὐτῶν διότι αἱ ἐν τῷ ἀτμοκινήτῳ ἱστῷ προσγινόμεναι προστριβαὶ (frictions) τῶν διαφόρων μερῶν αὐτοῦ καὶ ἡ φθορὰ αὐτῶν μεγάλως ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ τοὺς εἰδήμονας μηχανικούς· διάφοροι δὲ ἐπινοήσεις πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἀτμοκινήτου ἱστοῦ ἐγένοντο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀγχινουστέρων τελευταίων ἐφευρέσεων εἶναι καὶ αἱ δι' ἠλεκτρισμοῦ τοῦ ἱστοῦ κινήσεις, καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Harrisson εὐφυεστάτη ἐπινόησις τῆς κινήσεως τοῦ ἱστοῦ διὰ συμπεπυκνωμένου ἀέρος· ἀμφότερα ὅμως τὰ συστήματα ταῦτα σποράδην μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐγένοντο παραδεκτὰ καὶ ὑπὸ δοκιμασίαν διατελοῦσιν ὡς μήπω τελειοποιηθέντα εἰσέτι καὶ παραδεχθέντα ὑπὸ τῶν βιομηχάνων, οἵτινες ἐὰν μὴ βεβαιωθῶσι πρότερον περὶ τῆς ἐπιτυχίας δὲν ἐγκαταλείπουσι παραδεδεγμένον σύστημα.

Ἡ κλωστικὴ καὶ ἡ ὑφαντικὴ τέχνη καταπληκτικὰς ἐποιήσατο προόδους ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ· ἐνῷ πρὸ εἰκοσιπενταετίας αἱ ἄτρακτοι τῶν διαφόρων τῆς Κλωστικῆς κλάδων συνεποσοῦντο εἰς εἰκοσιπέντε περίπου ἑκατομμύρια, οἱ δὲ Ἱστοὶ εἰς διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας, ἤδη τὰ μὲν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀγγλίαν Κλωστήρια βάμβακος, ἐρίου, λίνου καὶ μεταξῆς περιλαμβάνουσι περὶ τὰ πεντήκοντα ἑκατομμύρια ἀτράκτων, ἤτοι διπλάσιον περίπου ἀριθμὸν τοῦ πρὸ εἰκοσιπενταετίας· τὰ δὲ ὑφαντουργεῖα περιέχουσιν ἤδη ἄνω τῶν ἑξακοσίων χιλιάδων δι' ἀτμοῦ κινουμένων ἱστῶν.

Ἐν Ἑλλάδι ἀτυχῶς, ἐκτὸς τῶν ἐν Πειραιεῖ δύο ὑφαντηρίων, περὶ ὧν κατωτέρω ποιησόμεθα λόγον, ὁ ἀρχαϊκὸς χειροκίνητος ἱστὸς ἐξακολουθεῖ ὑφαίνων τὰ διὰ τὰς ἀπολύτους τοῦ τόπου καὶ κυρίως τῶν χωρικῶν ἀνάγκας ὑφάσματα.

[Ἕκεται τὸ τέλος].

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

ἀμερικανικὸν διήγημα

Συνέχεια ἐξ σελ. 256.

— Ἐλᾶτε εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν, τῷ εἶπε, θέλω νὰ συνομιλήσω μαζί σας μίαν στιγμήν.

— Δι' αὐτὸν τὸν κύριον; εἶπεν ὁ ταγματάρχης, δείξας διὰ τοῦ βλέμματος τὸν Ἰωνᾶν.

— Ναί . . . Λάβετε ἕνα σιγάρον, καὶ καθήσατε ἡσυχα· εἶμαι τόσον τεταραγμένος ὥστε ἔχω ἀνάγκην νὰ καπνίσω διὰ νὰ κατευνάσω ὀλίγον τὰ νεῦρά μου.

Ἀνῆψαν σιγάρα, ἐπί τινας δὲ στιγμὰς ἔμειναν σιωπηλοί.

— Ταγματάρχα, εἶπε τέλος ὁ συνταγματάρχης, εἴπατέ μου σᾶς παρακαλῶ ἐλεύθερα τί σκέπτεσθε περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.

— Αἴ, ξεύρω κ' ἐγώ; τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ λεπτόν.

— Ὁμιλήσατέ μου ὡς φίλος, θὰ μὲ ὑποχρεώσετε.

— Σᾶς λέγω λοιπὸν ὅτι εἶνε φῶς φανερὸν πῶς ὁ Σμὶθ ποτέ του δὲν ὑπῆρξε συνταγματάρχης.

— Δυστυχῶς πολὺ φανερόν.

— Καὶ προφανέστατον ὅτι οὔτε ὑπηρέτησε κἂν ποτέ του.

— Τὸ ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος.

— Τοῦτο ὅμως δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶνε μνηστὴρ τῆς κόρης σας, καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσίν σας μάλιστα.

— Δυσυχῶς! εἶπεν ὁ συνταγματάρχης.

— Φίλε μου, δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ λέγω μεγάλα λόγια, ἀλλὰ ἂν εἶχα μίαν κόρην...

— Ἂν εἴχες μίαν κόρην . . .

— Ποτὲ δὲν θὰ τῆς ἔδιδα ἄνδρα μὴ στρατιωτικόν.

— Οὔτε ἡ κόρη μου θὰ πάρῃ, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου! ἀνέκραξεν ὁ συνταγματάρχης πλήξας διὰ τῆς χειρὸς τὴν τράπεζαν.

— Ἤμην βέβαιος περὶ τούτου, εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

— Τὸ εἶπα χιλιάκις εἰς τὴν ζωήν μου καὶ τὸ ἐπανέλαβα, καὶ θὰ γείνῃ, ἐπανέλαβεν ὁ συνταγματάρχης.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐν ζήτημα μόνον μένει, πῶς νὰ ξεφορτωθῆτε τὸν Σμίθ.

— Αὐτὸ κ' ἐγὼ συλλογίζομαι. Καὶ τὸ χειρότερον εἶνε ὅτι μοῦ ἀρέσει αὐτὸς ὁ κατεργάρης.

— Ἐν τούτοις δὲν εἶνε στρατιωτικός, ἐπανέλαβεν ἄνευ αἰδοῦς ὁ ταγματάρχης.

— Ὄχι!

— Καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ σᾶς ἀπατήσῃ.

— Αὐτὸ εἶνε ἀληθές.

— Ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σας, θὰ τοῦ ἔλεγα καθαρὰ καθαρά, ὅτι ὁ ἀρραβὼν διελύθη.

— Ἡ κόρη μου ὅμως τὸν ἀγαπᾷ, αὐτὸ εἶνε τὸ κακόν, ταγματάρχα!

— Τὸν ἀγαπᾷ! Καὶ πιστεύετε εἰς ἀγάπαις καὶ τέτοιαις ἀνοησίαις, εἶπεν ὁ ταγματάρχης μετὰ βαθείας περιφρονήσεως.

— Θὰ τὸ πάρῃ κατάκαρδα τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι!..

— Ἐλᾶτε δά, δὲν θὰ πεθάνῃ ἀπὸ ἔρωτα. Δὲν μοῦ λέτε, σᾶς παρακαλῶ, πόσαις φοραὶς ἀγαπήσατε σεῖς πρὶν νὰ πανδρευθῆτε;

— Μήπως ξεύρω κ' ἐγώ;

— Περισσότερον ἀπὸ ἑκατὸν φοραὶς βέβαια. Ἐγώ, ἐπέρασα τὴν ζωή μου ἐρωτευμένος. Μήπως ἐπέθανα; Κανεὶς δὲν ἀποθνήσκει ἀπὸ ἔρωτα, ἀκούσατέ με. Μόνον εἰς τὰ μυθιστορήματα συμβαίνουν τοιαῦτα πράγματα.

— Ἀλλ' ἐπὶ τέλους πῶς ν' ἀπαλλαχθῶ ἀπ' αὐτόν;

— Ὦ, μὲ τρόπον. Ὁ νέος αὐτὸς εἶνε καθὼς πρέπει. Ἡ μόνη ἔλλειψίς του εἶνε ὅτι δὲν ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατόν . . .

— Ταγματάρχα, σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὰς καλάς σας συμβουλάς, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης σφίγξας τὴν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ φίλου του. Ἄχ! σὲ κακὴ δουλειὰ ἔμπλεξα!

— Μὰ πάλιν εἰμπορεῖτε ν' ἀφήσετε τὰ πράγματα νὰ τραβοῦν τὸν δρόμον τους, ἂν δὲν βαστᾷ ἡ ψυχή σας νὰ διαλύσετε τὸν ἀρραβῶνα. Ἐγὼ ἁπλῶς σᾶς εἶπα, φίλε μου, τί θὰ ἔκαμνα ἂν εἶχα κόρην εὑρισκομένην εἰς τὴν θέσιν τῆς ἰδικῆς σας . . . ποτὲ δὲν θὰ ἔπαιρνε ἄνδρα μὴ στρατιωτικόν . . .

— Οὔτε ἡ ἰδική μου! Τὸ ὡρκίσθηκα! ἀνέκραξεν ὁ συνταγματάρχης ἐπιστρέφων εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ὁ συνταγματάρχης ἔμεινε βηματίζων στιγμάς τινας εἰσέτι. Εἶχε λάβει τὴν ἀπόφασίν του, ἀλλὰ μετ' ἄκρας θλίψεως. Μὴ δὲν ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ ἔνοχος, ὁ λαβὼν τὸν Ἰωνᾶν ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ ὁδηγήσας αὐτὸν πρὸς τὴν κόρην του; Καὶ ἡ κόρη του τὸν ἠγάπα τώρα! Καὶ θὰ ἦτο δυστυχής . . . Ἀλλ' ἀδιάφορον! Τὸ εἶχεν ὁρκισθῆ. Μόνον στρατιωτικὸς θὰ τὴν ἐνυμφεύετο. Ἔπρεπε νὰ διαλύσῃ τὸν ἀρραβῶνα ἐκεῖνον.

Τοιαῦτα μερμηρίζων κατὰ φρένα ἐπανῆλθε πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας του.

Οὗτοι συνωθοῦντο περὶ τὴν Καίτην ὅπως τὴν παρακαλέσωσι νὰ τραγῳδήσῃ τι, ὁ δὲ ταγματάρχης Μάκενζη μόλις εἰσελθὼν ἐπλησίασεν εἰς αὐτὴν ὅπως συνενώσῃ τὴν παράκλησίν του μετὰ τῆς τῶν ἄλλων.

— Εἰξεύρετε, μὶς Οὐίθερς, τῇ εἶπε, πόσον ἡμεῖς οἱ Σκῶτοι ἀγαπῶμεν τὴν μουσικήν, καὶ δὲν θὰ μοῦ ἀρνηθῆτε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἀκούσω.

— Ἀλλὰ τί νὰ σᾶς τραγουδήσω; ἠρώτησεν ἡ Καίτη.

— Ὅ,τι θέλετε, ὅ,τι καὶ ἂν εἶνε. Καὶ ἂν δὲν εἰμπορῆτε ν' ἀποφασίσητε μόνη σας, δέχομαι τὴν γνώμην τοῦ συνταγματάρχου Σμίθ, μολονότι δὲν συμμερίζεται τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ ἱππικοῦ.

— Τὴν γνώμην σας συμμερίζομαι πάντοτε ἀνεπιφυλάκτως ὅταν ζητῆτε ἀπὸ τὴν μὶς Καίτην νὰ μᾶς τραγῳδήσῃ κἄτι, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωνᾶς ὑποκλίνας.

Ἐπειδὴ δ' ἡ νεᾶνις, ἀποφασίσασα νὰ τραγῳδήσῃ διηυθύνετο πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον, τῇ προσήνεγκε τὸν βραχίονά του πρὶν ὁ ταγματάρχης, βραδὺς ὀλίγον καὶ δυσκίνητος, προφάσῃ νὰ προσενέγκῃ τὸν ἰδικόν του.

— Νάτα μας! ὑπετονθόρισεν ὁ Σκῶτος. Θάρρος δὲν τοῦ λείπει, ἂν καὶ δὲν εἶνε συνταγματάρχης. Ἔχει τόσο ποῦ τοῦ φθάνει καὶ διὰ στρατηγός.

Ἡ Καίτη ἔμελψε λίαν ἐπιτυχῶς κατ' ἀρχὰς μόνη εἶτα μετὰ τοῦ Ἰωνᾶ. Μία τῶν παρευρισκομένων κυριῶν διεδέξατο αὐτοὺς εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐν τέλει δὲ ἐξαντληθέντος τοῦ προγράμματος τῆς ἑσπερίδος, οἱ προσκεκλημένοι ἀπῆλθον.

Ὁ ταγματάρχης ἀνεχώρησε τελευταῖος,

ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸν Ἰωνᾶν ὅστις φυσικῶς ἔμεινε διὰ νὰ μάθῃ τί ἤθελε νὰ τῷ εἴπῃ ὁ ταγματάρχης. Οὗτος δὲ ἀφ' οὗ προέπεμψεν ἄχρι τῆς θύρας τοὺς συναδέλφους του, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν αἴθουσαν σοβαρὸς καὶ ἀξιοπρεπής.

— *Συνταγματάρχα* Σμίθ, εἶπε τονίζων τὴν λέξιν ταύτην, λαμβάνετε τὸν κόπον νὰ ἔλθετε μαζί μου εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν;

Ἡ Καίτη ἀνηγέρθη, ἐκπλαγεῖσα ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τοῦ πατρός της.

— Πατέρα . . . ἀνέκραξε.

— Εἰς μόνον τὸν *Συνταγματάρχην* Σμίθ θέλω νὰ ὁμιλήσω, ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ πάλιν τονίζων τὴν λέξιν συνταγματάρχης.

Ἡ Καίτη ἐπανεκάθησεν εἰς τὸ κάθισμά της.

— Ἐπανέρχομαι μετ' ὀλίγον, τῇ εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς.

— Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τί σᾶς θέλει ὁ πατέρας; ἠρώτησε.

— Δὲν εἰξεύρω.

— Θὰ ἐπιστρέψετε, χωρὶς ἄλλο;

— Χωρὶς ἄλλο, ἀπήντησεν ὁ Ἰωνᾶς ἐν σπουδῇ μεταβὰς εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν.

Ὁ συνταγματάρχης παρετήρησεν αὐτὸν ἐπὶ στιγμὴν αὐστηρῶς, χωρὶς νὰ ἐκστομίσῃ λέξιν. Εἶτα δέ:

— Κύριε, εἶπεν, ἀπόψε, μετὰ τὸ γεῦμα, εἴπατε μερικὰς λέξεις διὰ τὰς ὁποίας δικαιοῦμαι νὰ σᾶς ζητήσω ἐξηγήσεις.

— Διὰ τὸ ἱππικόν; ἠρώτησεν ὁ Ἰωνᾶς μὲ ὕφος ἀθῳότητος λίαν ἔντεχνον.

— Ὄχι, κύριε, διὰ σᾶς τὸν ἴδιον.

— Δι' ἐμέ;

— Ὁμολογήσατε ὅτι ποτὲ δὲν ὑπήρξατε συνταγματάρχης.

— Αὐτὴ εἶνε ἡ καθαρὰ ἀλήθεια.

— Τὸ ἐπιβεβαιοῦτε καὶ πάλιν;

— Βεβαίως· ὁ τίτλος συνταγματάρχης εἶνε παρωνύμιον, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωκαν μερικοὶ φίλοι μου, καὶ τὸ ὁποῖον οἰκειοποιήθην κ' ἐγὼ ἀπὸ ἁπλῆν συνήθειαν καὶ χωρὶς ὀπισθοβουλίαν.

— Τότε λοιπόν, κύριε, μὲ ἠπατήσατε!

— Χωρὶς νὰ θέλω, σᾶς διαβεβαιῶ.

— Εἰσεχωρήσατε εἰς τὴν οἰκίαν μου μὲ ἰδιότητα ἡ ὁποία δὲν σᾶς ἀνῆκε . . .

Ὁ Ἰωνᾶς ἐταπείνωσε τὴν κεφαλήν του. Τότε τὸ πρῶτον ἡ ἐνοχή του ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ὄψιν. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ἔκαμεν ἀστειότητα ἄνευ συνεπειῶν. Εἶτα δὲ συνείθισε νὰ ἐπωφελῆται τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα τῷ παρεῖχεν ὁ κατὰ φαντασίαν τίτλος του, καὶ ἐπὶ τέλους εἶχε λησμονήσει ὅτι ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν τὸν τίτλον ὤφειλε τὴν γνωριμίαν του μετὰ τοῦ συνταγματάρχου καὶ τῆς θυγατρός του. Τώρα μόνον ἔβλεπε καθαρῶς εἰς ποῖον σκολιὸν δρόμον εἶχεν εἰσέλθει.

— Μὲ δόλον ἐλάβετε τὴν συγκατάθεσίν μου διὰ τὸν γάμον σας μὲ τὴν θυγατέρα μου. Μάθετε λοιπόν, κύριε, ὅτι εἶχα πρὸ πολλοῦ σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ δώσω εἰς στρατιωτικὸν τὴν κόρην μου, καὶ συγκατετέθην νὰ τὴν συζευχθῆτε σεῖς, μόνον καὶ μόνον διότι ἐνόμιζα ὅτι ἐδικαιοῦσθε νὰ φέρετε τὸν τίτλον τὸν ὁποῖον ἐφέρετε...

— Συνταγματάρχα, σᾶς παρακαλῶ ἀκούσατέ με! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωνᾶς. Ἀφῆτέ μου νὰ σᾶς ἐξηγηθῶ . . .

— Μίαν ἐξήγησιν μόνον εἰμπορῶ ν' ἀκούσω: εἶσθε συνταγματάρχης;

— Αἴ, ὄχι, δὲν εἶμαι συνταγματάρχης! Ἀλλά . . .

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κύριε, πᾶσα ἐξήγησις εἶνε περιττή. Ὁ ἀρραβών σας μὲ τὴν θυγατέρα μου εἶνε τοῦ λοιποῦ διαλελυμένος.

— Συνταγματάρχα, εἶνε ἀδύνατον!... Ποτὲ δὲν θὰ θελήσητε . . .

— Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς δηλώσω, κύριε, ὅτι ἡ κόρη μου ἢ στρατιωτικὸν θὰ ὑπανδρευθῇ ἢ κανένα.

— Ἀλλὰ μ' ἀγαπᾷ, συνταγματάρχα! Δὲν θὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν τὸ αἴσθημά της;

— Ἐπιτρέψατέ μοι, κύριε, νὰ νομίζω ὅτι ἀγαπᾷ ἀρκετὰ τὸν πατέρα της ὥστε νὰ τὸ θυσιάσῃ . . .

— Δὲν εἰξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, συνταγματάρχα, τί νὰ σᾶς εἰπῶ . . .

— Μὴ λέγετε τίποτε πλέον. Ἡ ὑπόθεσις ἐτελείωσε . . . . Εἰμπορεῖτε ν' ἀποχαιρετίσετε τὴν Καίτην— ἔχω πεποίθησιν εἰς σᾶς ὅτι δὲν θὰ προσπαθήσετε νὰ τὴν ἐξεγείρητε εἰς ἀπείθειαν ἐναντίον μου —ἀλλ' εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ παύσετε τοῦ λοιποῦ τὰς ἐπισκέψεις σας.

— Συνταγματάρχα Οὐίθερς, εἶνε φρικῶδες αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνετε!

— Ἀφῆτε, νέε μου, ἀφῆτε αὐτὰς τὰς λέξεις. Ἀφότου σᾶς ἐγνώρισα σᾶς ἠγάπησα· ἀλλ' ὅ,τι καὶ ἂν εἰπῆτε δὲν θὰ μεταβάλετε οὔτε κατὰ ἰῶτα τὴν ἀπόφασίν μου. Ἂς μείνωμεν φίλοι, ἐγὼ σᾶς τὸ ζητῶ, καὶ ἐνθυμηθῆτε ὅτι μὲ ὀλίγην εἰλικρίνειαν εἰμπορούσατε ν' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τὴν λύπην τὴν ὁποίαν σᾶς ἐπιβάλλω . . . Ἀποχαιρετίσατε τὴν Καίτην . . . Ἄλλως τε προτιμῶ ν' ἀφήσω εἰς σᾶς νὰ τῆς ἐξηγήσετε τὴν αἰτίαν τῆς διαλύσεως τοῦ ἀρραβῶνός σας . . .

Θ'.

Ὁ Ἰωνᾶς ἦτο ἐν ἀπελπισίᾳ. Ἡ ὠχρότης του, τὸ ἀπλανές του βλέμμα, ἡ προφανής του μεταμέλεια, ἤθελον κάμψει πάντα ἄλλον ἐκτὸς τοῦ αὐστηροῦ γέροντος ὅστις ἦτο συνειθισμένος νὰ τηρῇ ἀκραδάντως· πᾶσαν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν. Βραδέως, καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ δὲ Καίτη τόσον ἐτρόμαξεν ἐκ τῆς ταραχῆς τοῦ προσώπου του, ὥστε ὥρμησεν εἰς τὴν ἀγκάλην του.

— Ἰωνᾶ, τί τρέχει; ἀνέκραξε. Ποῦ εἶνε ὁ πατέρας; . . . Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά;

— Δὲν εἶμαι συνταγματάρχης! ἀπεκρίθη ὁ δυστυχὴς Ἰωνᾶς δι' ὑποκώφου φωνῆς.

— Δὲν εἶσαι συνταγματάρχης! ἐπανέλαβεν αὕτη, εἰς ἄκρον ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῇ ἀπαντήσει ταύτῃ οὐδόλως ἐξηγούσῃ αὐτῇ τὴν ταραχὴν εἰς ἣν εὑρίσκετο ὁ μνηστήρ της.

— Ὄχι, δὲν εἶμαι συνταγματάρχης, δυστυχῶς!

— Ἐμένα μοῦ εἶνε τὸ ἴδιον, Ἰωνᾶ! Καὶ τί μὲ μέλει ἐμένα ἂν εἶσθε ἢ δὲν εἶσθε συνταγματάρχης; Μοῦ εἶνε ἀδιάφορον!

Ἐνηγκαλίζετο δ' αὐτὸν περιπαθέστατα. Ὁ δ' Ἰωνᾶς μηχανικῶς περιέβαλλε διὰ τῶν βραχιόνων του τὸ εὐσαλὲς καὶ νεαρὸν ἐκεῖνο σῶμα.

— Δυστυχῶς δὲν εἶνε ἀδιάφορον καὶ εἰς τὸν πατέρα σας. Ὤχ! τὸ κατηραμένον αὐτὸ παρανώμι.

— Εἶναι παρανώμι ὁ τίτλος τοῦ συνταγματάρχου ποῦ ἔχετε;

— Ναί, ἐψιθύρισεν ἀσθενῶς ὁ Ἰωνᾶς... Καὶ εἴθε ποτὲ νὰ μὴ μοῦ τὤδιδαν . . . Θὰ σᾶς ἔπαιρνα μὲ μόνην τὴν ἀξίαν μου! . . .

— Λησμονεῖτε ὅμως, Ἰωνᾶ, ἓν πρᾶγμα, ὅτι δίχως αὐτὸν τὸν τίτλον, ποτὲ δὲν θὰ ἐγνωριζόμεθα, ποτὲ δὲν θὰ ἠγαπώμεθα . . .

— Εἶνε ἀληθές! . . . Καὶ τώρα πρέπει νὰ σᾶς ἀποχωρισθῶ, διὰ παντὸς νὰ μὴ σᾶς ξαναϊδῶ! . . .

— Νὰ μὲ ἀποχωρισθῆτε;. . . νὰ μὴ μὲ ξαναϊδῆτε; . . . Τί λόγια εἶν' αὐτά;

— Πῶς; δὲν σᾶς τὸ εἶπα ἀκόμη; Ὁ πατήρ σας μοῦ ἐδήλωσε πρὸ ὀλίγου ὅτι ὁ ἀρραβών μας διελύθη . . .

— Διότι δὲν εἶσθε συνταγματάρχης;...

— Μόνον καὶ μόνον δι' αὐτό.

— Μπᾶ! . . . ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλη αἰτία, μὴν ἀνησυχῆτε . . . Μήπως ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα διότι εἶσθε συνταγματάρχης; Ἄ! πολὺ ὀλίγον μοῦ μέλει! . . . Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη ὅτι δὲν εἶσθε . . . Ἐγὼ ποτὲ δὲν θὰ πάρω ἄλλον ἀπὸ σᾶς, ξεύρετέ το. Καὶ θὰ ἰδοῦμεν ἂν θὰ τοῦ βαστάξῃ ἡ καρδία τοῦ πατέρα νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ μείνω γεροντοκόρη, μόνον καὶ μόνον διότι δὲν εἶσθε συνταγματάρχης!

— Καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃς νὰ μ' ἀγαπᾷς, Καίτη μου;

— Ἕως τὴν τελευταίαν μου ἀναπνοήν.

Τὴν εἵλκυσεν εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ τὴν ἐφίλησε θερμῶς.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἐπανέλαβεν ἡ Καίτη, διηγηθῆτέ μου τί τρέχει, διότι ἕως τώρα δὲν ἐκατάλαβα ἀκόμη τίποτε.

Διηγήθη εἰς αὐτὴν λεπτομερῶς πῶς τῷ ἐδόθη ὁ ἀποτρόπαιος ἐκεῖνος τίτλος, πῶς τὸν συνείθισε, πῶς ἀπερισκέπτως ἀφῆκεν ἐν Βοστόνῃ τὸν ἐπιμελητὴν τοῦ ξενοδοχείου νὰ τὸν συστήσῃ ὑπὸ τὴν ψευδῆ ταύτην ἰδιότητα εἰς τὸν συνταγματάρχην Οὐίθερς, πῶς ὁ φόβος μὴν ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀγαπητῆς του Καίτης, τὸν ἠμπόδισε ν' ἀποκαλύψῃ τὸ γενόμενον λάθος· πῶς τέλος ἐπῆλθεν ἡ ὁλεθρία λύσις ἐν τῷ ἑστιατορίῳ, ἐξ αἰτίας τοῦ ταγματάρχου Μάκενζη, καὶ ποία ἐξήγησις ἐπηκολούθησε μεταξὺ τοῦ συνταγματάρχου καὶ αὐτοῦ.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ ΑΡΙΘ. 3.